

Orig. English / Vers. Serbian
Unofficial, unrevised translation

COUNCIL   CONSEIL
OF EUROPE   DE L'EUROPE

Seriya evropskih sporazuma -Br. 78A

**DODATNI SPORAZUM
ZA PRIMENU
EVROPSKE KONVENCIJE
O SOCIJALNOM OSIGURANJU**

Pariz, 14. XII 1972.godine

Zemlje članice Saveta Evrope, potpisnice Evropske Konvencije o socijalnom osiguranju i ovog Dodatnog sporazuma,

Uzimajući u obzir da prema uslovima Člana 80, stav 1, Evropske Konvencije o socijalnom osiguranju, primenu ove Konvencije reguliše Dodatni sporazum,

Saglasile su se kako sledi:

Naslov I – Opšte odredbe

Član 1.

Za potrebe ovog Dodatnog sporazuma:

- a pojam “Konvencija” označava Evropsku konvenciju o socijalnom osiguranju;
- b pojam “Sporazum” označava Dodatni sporazum za primenu Konvencije;
- c pojam “Komitet” označava Komitet eksperata za socijalno osiguranje Saveta Evrope ili neki drugi komitet koji Komitet ministara Saveta Evrope može imenovati da obavlja dužnosti navedene u Članu 2. ovog Sporazuma;
- d pojam “sezonski radnik” označava radnika koji se seli na teritoriju zemlje potpisnice koja nije zemlja u kojoj on ima prebivalište u cilju obavljanja, za preduzeće ili poslodavca te zemlje, posla sezonske prirode u periodu ne dužem od osam meseci, a koji imaju boravište na teritoriji te zemlje u vreme trajanja posla; rad sezonske prirode označava rad koji zavisi od smene godišnjih doba i periodično se ponavlja svake godine; status sezonskog radnika se dokazuje zaključenjem ugovora o radu koji overava biro za zapošljavanje zemlje potpisnice na čiju teritoriju sezonski radnik dolazi kako bi obavljao svoj posao, ili dokumentom koji potpisuje taj biro, overavajući njegov sezonski rad na toj teritoriji;
- e pojmovi definisani u Članu 1. Konvencije imaju značenje koje im je dato u tom članu.

Član 2.

- 1 Modele potvrda, izjava, deklaracija, zahteva i drugih dokumenata koji su potrebni za primenu Konvencije i ovog Sporazuma priprema Komitet. Međutim, ako se dve ili više zemalja potpisnica saglase oko upotrebe različitih modela, o tome treba da obaveste Komitet.
- 2 Komitet može prikupiti podatke o zakonskim odredbama na koje se primenjuje Konvencija, na zahtev nadležnih organa vlasti bilo koje zemlje potpisnice.
- 3 Komitet može pripremiti brošure u cilju informisanja dotičnih lica o njihovim pravima i upravnim formalnostima kojih se moraju pridržavati kako bi ih ostvarili.

Član 3.

- 1 Nadležni organi vlasti zemalja potpisnica mogu odrediti organe za komunikaciju koji imaju zadatak da međusobno direktno komuniciraju, pod pretpostavkom da imaju ovlašćenje od strane nadležnih organa vlasti te zemlje da komuniciraju sa institucijama bilo koje zemlje potpisnice.

- 2 Svaka institucija neke zemlje potpisnice, a isto tako i svako lice koje ima prebivalište ili boravište na teritoriji neke zemlje potpisnice, može se obratiti instituciji neke druge zemlje potpisnice bilo direktno ili preko organa za komunikaciju.

Član 4.

- 1 Aneks 1. označava nadležni organ ili organe vlasti svake zemlje potpisnice.
- 2 Aneks 2. se označava nadležnu instituciju svake zemlje potpisnice.
- 3 Aneks 3. označava institucije mesta prebivališta i institucije mesta boravišta svake zemlje potpisnice.
- 4 Aneks 4. označava organe za komunikaciju koje određuju nadležni organi vlasti zemalja potpisnica shodno Članu 3, stav 1, ovog Sporazuma.
- 5 Aneks 5. nabraja odredbe na koje se odnosi Član 6, tačka b. i Član 46, stav 2, ovog Sporazuma.
- 6 Aneks 6. nabraja imena i adrese banaka na koje se odnosi Član 48, stav 1, ovog Sporazuma.
- 7 Aneks 7. označava institucije koje određuje nadležni organ vlasti zemlje potpisnice shodno odredbama Člana 7, stav 1, Člana 12, stav 1, Člana 14, stavovi 2. i 3, Člana 34, Člana 57, stav 1, Člana 63, stav 1, Člana 72, stav 2, Člana 73, stav 2, Člana 76, Člana 77, Člana 78, stav 2, Člana 83, stav 1, Člana 84. i Člana 87, stav 2, ovog Sporazuma.

Član 5.

Dve ili više zemalja potpisnica mogu zajedničkim sporazumom, u međusobnim odnosima, propisati drugačija pravila za primenu Konvencije od onih koji su predviđeni u ovom Sporazumu.

Član 6.

Ovaj sporazum zamenjuje:

- a sporazume za primenu onih konvencija o socijalnom osiguranju koje zamenjuje Konvencija;
- b odredbe za primenu onih odredbi u konvencijama o socijalnom osiguranju na koje se odnosi Član 6, stav 3, Konvencije koji nisu nabrojani u Aneksu 5.

Naslov II – Primena Konvencije

(Opšte odredbe)

Primena Člana 10. Konvencije

Član 7.

- 1 Kada, uzimajući u obzir Član 10. Konvencije, dotično lice zadovoljava uslove za prijem u neobavezno produženo osiguranje za invalidske, starosne ili porodične (penzije) prema više sistema, na osnovu zakona zemlje potpisnice, a nije obavezno osiguran po bilo kom od ovih sistema po osnovu njegovog poslednjeg zaposlenja, ono se uključuje u prijem u neobavezno produženo osiguranje samo po sistemu koji bi se primenjivao da je to lice nastavilo, po zakonu te zemlje, zaposlenje, koje podleže obaveznom osiguranju za penziju, a koje je poslednje zasnovano

po zakonu neke druge zemlje potpisnice. Međutim, u slučaju kada gore pomenuto zaposlenje nije podlegalo obaveznom osiguranju po zakonu ove prve zemlje, ili kada se priroda tog zaposlenja ne može odrediti, tada nadležni organ vlasti te zemlje ili institucija koju ovaj može odrediti odlučuje o sistemu po kome neobavezno osiguranje može biti produženo.

- 2 Da bi ostvarilo prava na osnovu odredbi Člana 10. Konvencije, zainteresovano lice podnosi instituciji zainteresovane zemlje potpisnice uverenje o periodima osiguranja zaključenim po zakonu neke druge zemlje potpisnice, kao i o svim periodima prebivališta, nakon šesnaeste godine, po nedoprinomnom zakonu bilo koje druge zemlje potpisnice. Ovo uverenje se izdaje na zahtev dotičnog lica, ili gore pomenute institucije, od strane institucija ili institucije u čijoj nadležnosti je ovaj zaključio predmetne periode.

Primena Člana 13. Konvencije

Član 8.

Kada lice pri prijemu naknade po zakonu jedne zemlje potpisnice takođe ima pravo na naknadu po zakonu jedne ili više drugih zemalja potpisnica, primenjuju se sledeća pravila:

- a kada primena odredbi Člana 13, stav 2, Konvencije predviđa smanjenje, obustavu ili ukidanje tih naknada, ni jedna od njih ne može biti smanjena, obustavljena ili ukinuta preko mere koja je veća od iznosa koji bi se dobio podelom sume, podvrgnute smanjenju, obustavi ili ukidanju, u skladu sa propisima po kojima je naknada isplaćivana, određenog broja naknada podvrgnutih smanjenju, obustavi ili ukidanju na koje korisnik osiguranja ima pravo;
- b pored toga, kada su predmetne naknade invalidske, starosne, ili porodične (penzije) one naknade koje se isplaćuju u skladu sa odredbama Člana 29. Konvencije od strane institucije neke zemlje potpisnice, ta institucija uzima u obzir naknadu, prihod ili platu od koje se vrši smanjenje, obustava ili ukidanje isplaćivanja naknade iz njih u cilju smanjenja, obustave ili ukidanja iznosa na koji se odnosi Član 29, stavovi 4. ili 5, ali ne za izračunavanje teoretskog iznosa na koji se odnosi Član 29, stavovi 2. i 3; u svakom slučaju, treba uzeti u obzir tu naknadu, prihod ili platu samo do mere razlomka njihovog iznosa koji odgovara odnosu zaključenih perioda, kako je propisano u Članu 29, stav 4, Konvencije;
- c za primenu odredbi Člana 13, stav 2, Konvencije, zainteresovane nadležne institucije na međusobni zahtev dostavljaju sve bitne podatke jedna drugoj;
- d za primenu odredbi Člana 13, stav 2, Konvencije, službeni kurs valuta je kurs koji važi prvog dana u mesecu u kome je izvršena konačna isplata ili, ako se penzija ponovo izracunava, po tada važećem kursu.

Član 9.

Kada neko lice ili član njegove porodice podnese zahtev za porodijsku naknadu po zakonu dve ili više zemalja potpisnica, naknada se obezbeđuje isključivo po zakonu one zemlje na čijoj teritoriji je porođaj nastupio ili, ako porođaj nije nastupio na teritoriji nijedne od ove dve zemlje, isključivo po zakonu kome je dotično lice bilo poslednje podređeno.

Član 10.

- 1 Kada smrt nastupi na teritoriji neke zemlje potpisnice, priznaje se isključivo pravo na porodičnu penziju stečeno po zakonu te zemlje, uz isključenje svih prava stečenih po zakonu neke druge zemlje potpisnice.

- 2 Kada smrt nastupi na teritoriji neke zemlje potpisnice, a pravo na naknadu u slučaju smrti se stiče isključivo po zakonima dve ili više drugih zemalja, ili kada smrt nastupi izvan teritorije neke od zemalja potpisnica, a pravo na naknadu u slučaju smrti se stiče po zakonu bilo koje zemlje potpisnice, priznaje se isključivo pravo stečeno po zakonu zemlje potpisnice kome je lice za koje se isplaćuje naknada u slučaju smrti bilo poslednje podređeno, uz isključenje svih prava stečenih po zakonu bilo koje druge zemlje potpisnice.

Član 11.

Kada, u istom periodu, dva ili više lica imaju pravo na porodični dodatak po zakonima dve ili više zemalja potpisnica za iste članove porodice, zemlja potpisnica čijem zakonu podleže glavni hranilac porodice smatra se isključivom nadležnom državom. Međutim, kada se porodični dodatak isplaćuje po zakonu one zemlje potpisnice na čijoj teritoriji deca imaju prebivalište ili su othranjena, na osnovu zaposlenja ili profesionalne aktivnosti dotičnog lica, ta zemlja se smatra isključivom nadležnom državom.

Naslov III – Primena Naslova II Konvencije

(Odredbe koje određuju pozitivni zakon)

Primena Člana 15, stavovi 1. i 2, Konvencije

Član 12.

- 1 U slučajevima koje pokriva Član 15, stav 1, tačka a.i, i stav 2, tačka a, Konvencije, institucija određena od strane nadležnog organa vlasti zemlje potpisnice čiji se zakon primenjuje, izdaje radniku, na njegov ili poslodavčev zahtev, ako su ispunjeni potrebni uslovi, uverenje o privremenom zaposlenju u inostranstvu konstatujući da on još uvek podleže tom zakonu.
- 2 Saglasnost na koju se odnosi Član 15, stav 1, tačka a.ii, Konvencije traži poslodavac. Saglasnost svakog zainteresovanog radnika se traži ako je to predviđeno u zakonu zemlje potpisnice na koju se odnosi prethodni stav.

Član 13.

Kada se, prema Članu 15, stav 1, tačka b. ili c, Konvencije, zakon neke zemlje potpisnice primenjuje na zaposleno lice čiji se poslodavac ne nalazi na teritoriji te zemlje, taj zakon se primenjuje kao da je to lice zaposleno u svom mestu prebivališta na gore pomenutoj teritoriji, posebno u cilju određivanja nadležne institucije.

Primena Člana 17. Konvencije

Član 14.

- 1 Odredbe Člana 17, stav 1, Konvencije se primenjuju do dana izbora predviđenog u stavu 2. tog Člana.
- 2 Zaposleno lice koje vrši svoje pravo na izbor treba o tome da obavesti i nadležnu instituciju zemlje potpisnice na čijoj je teritoriji zaposlen, kao i instituciju određenu od strane nadležnog organa vlasti one zemlje potpisnice za čiji se zakon odlučio, a istovremeno treba o tome da obavesti i svog poslodavca. Zadnje pomenuta institucija obaveštava, po pravilu, sve druge institucije ove druge zemlje potpisnice, u skladu sa uputstvima izdatim od strane nadležnog organa vlasti te zemlje.

- 3 Institucija određena strane nadležnog organa vlasti zemlje potpisnice za čiji se zakon zaposleno lice odlučilo izdaje mu uverenje u komej se konstatuje da to lice podleže zakonu te zemlje sve vreme dok je zaposlen u dotičnom diplomatskom predstavništvu ili konzularnoj službi, ili u privatnoj službi kao činovnik takvog predstavništva ili službe.
- 4 Kada se zaposleno lice odlučilo za primenu zakona one zemlje potpisnice koja je akreditovana država ili država koja ga šalje, odredbe tog zakona se primenjuju kao da je to lice zaposleno u sedištu vlade gore pomenute zemlje.

Naslov IV – Sabiranje perioda osiguranja i perioda prebivališta

Primena Članova 10, 19, 28, 49. i 51. Konvencije

Član 15.

- 1 U slučajevima na koje se odnosi Član 10, Član 19, Član 28, stavovi od 1. do 4, Član 49, i Član 51, stavovi od 1. do 3, Konvencije, bez negativnih posledica na odredbe Člana 28, stav 4, ili Člana 51, stav 3, Konvencije, kao što to može biti slučaj, periodu osiguranja i periodu prebivališta se sabiraju u skladu sa sledećim pravilima:
  - a periodima osiguranja zaključenim po zakonu jedne zemlje potpisnice dodaju se periodi osiguranja zaključeni po zakonu bilo koje druge zemlje potpisnice, kao i svi periodi prebivališta utvrđeni nakon šesnaeste godine po nedoprinosnom sistemu bilo koje druge zemlje potpisnice, do mere koja je neophodna da bi se upotpunio ukupni period osiguranja ili prebivališta koji se traži po zakonu prve zemlje potpisnice za sticanje, održavanje ili ponovno sticanje prava na naknadu, uvek vodeći računa da se ti periodi ne preklapaju. U slučaju invalidskih, starosnih ili porodičnih (penzija) naknada koje isplaćuju institucije dve ili više zemalja potpisnica u skladu sa odredbama Člana 29. Konvencije, svaka navedena institucija odvojeno sabira sve periode osiguranja ili prebivališta zaključene od strane zainteresovanog lica po zakonima svih zemalja potpisnica kojima je ovaj bio podređen;
  - b kada se period obaveznog osiguranja zaključen u skladu sa zakonom jedne zemlje potpisnice podudara sa periodom dobrovoljnog ili neobaveznog produženog osiguranja zaključenim po zakonu neke druge zemlje potpisnice, u obzir se uzima samo ovaj prvi, bez negativnih posledica na odredbe druge rečenice Člana 16, stav 2, Konvencije;
  - c kada se aktuelni period osiguranja zaključen po zakonu jedne zemlje potpisnice podudara sa periodom izjednačenim sa aktuelnim periodom osiguranja po zakonu neke druge zemlje potpisnice, u obzir se uzima samo ovaj prvi;
  - d svaki period izjednačen sa aktuelnim periodom osiguranja po zakonu dve ili više zemalja potpisnica uzima u obzir samo institucija one zemlje potpisnice čijem je zakonu osigurano lice bilo obavezno podređeno pre gore pomenutog perioda; u slučaju kada osigurano lice nije bilo obavezno podređeno zakonu jedne od ovih zemalja pre gore pomenutog perioda, taj period se uzima u obzir od strane institucije one zemlje potpisnice čijem je zakonu bio prvo obavezno podređen nakon predmetnog perioda;
  - e kada vreme u kome su zaključeni određeni periodi osiguranja po zakonu jedne zemlje potpisnice ne može biti precizno utvrđeno, za te periode se pretpostavlja da se ne preklapaju sa periodima zaključenim po zakonu neke druge zemlje potpisnice i uzimaju se u obzir ako je to potrebno;
  - f kada se, po zakonu jedne zemlje potpisnice, određeni periodi osiguranja uzimaju u obzir samo ako su zaključeni unutar navedenog vremena, institucija koja primenjuje zakon uzima u obzir

---

samo periode zaključene po zakonu neke druge zemlje potpisnice, kao da su zaključeni unutar istog navedenog vremena.

- 2 Periodi osiguranja zaključeni po sistemu jedne zemlje potpisnice na koji se Konvencija ne primenjuje, ali koji se uzima u obzir od strane sistema one zemlje na koji se Konvencija primenjuje, smatraju se periodima osiguranja koji se uzimaju u obzir u cilju sabiranja perioda.
- 3 Kada su periodi osiguranja zaključeni po zakonu jedne zemlje potpisnice izraženi u jedinicama drugačijim od onih koje se koriste u zakonu neke druge zemlje potpisnice, neophodno pretvaranje u svrhu sabiranja tih perioda reguliše se prema sledećim pravilima:
  - a kada dotično lice radi šest dana u nedelji
    - i jedan dan je izjednačen sa osam sati, i obratno;
    - ii šest dana je izjednačeno sa jednom nedeljom i obratno;
    - iii dvadeset i šest dana je izjednačeno sa jednim mesecom, i obratno;
    - iv tri meseca, ili trinaest nedelja, ili sedamdeset i osam dana je izjednačeno sa jednim kvartalom, i obratno;
    - v za pretvaranje nedelja u mesece, i obratno, nedelje i meseci se pretvaraju u dane;
    - vi primena gore postavljenih pravila ne sme ukupno imati za rezultat, za periode zaključene u toku jedne kalendarske godine, više od tristotinedvanaest dana, ili pedeset i dve nedelje, ili dvanaest meseci, ili četiri kvartala;
  - b kada dotično lice radi pet dana u nedelji:
    - i jedan dan je izjednačen sa devet sati, i obratno;
    - ii pet dana je izjednačeno sa jednom nedeljom, i obratno;
    - iii dvadeset i dva dana je izjednačeno sa jednim mesecom, i obratno;
    - iv tri meseca, ili trinaest nedelja, ili šezdeset i šest dana je izjednačeno sa jednim kvartalom, i obratno;
    - v za pretvaranje nedelja u mesece, i obratno, nedelje i meseci se pretvaraju u dane;
    - vi primena prethodnih pravila ne sme ukupno imati za rezultat, za periode zaključene u toku jedne kalendarske godine, više od dvestotinešezdesetčetiri dana, ili pedeset i dve nedelje, ili dvanaest meseci, ili četiri kvartala.
- 4 Kada se, u skladu sa stavom 1, tačka b, ovog Člana, periodi dobrovoljnog osiguranja ili neobaveznog produženog osiguranja za invalidsku, starosnu ili porodičnu (penziju) zaključeni po zakonu jedne zemlje potpisnice ne uzimaju u obzir pri sabiranju perioda, doprinosi koji se odnose na te periode se smatraju za stečeno pravo na uvećanu naknadu po gore pomenutom zakonu. Kada taj zakon predviđa dopunsko osiguranje, navedeni doprinosi se uzimaju u obzir za izračunavanje naknada koje se isplaćuju po takvom dopunskom osiguranju.

(Posebne odredbe kojima se regulišu različite kategorije naknada)**Poglavlje 1. – Bolest i materinstvo****Primena Člana 19. Konvencije****Član 16.**

- 1 Kako bi ostvarilo pravo na osnovu odredbi Člana 19. Konvencije, zainteresovano lice dostavlja nadležnoj instituciji potvrdu sa utvrđenim periodima osiguranja zaključenim po zakonu one zemlje potpisnice kome je prethodno bilo podređeno, a dostavlja i sve dodatne podatke koji se traže po zakonu koji primenjuje ta institucija.
- 2 Potvrdu na koju se odnosi prethodni stav izdaje, na zahtev zainteresovanog lica, institucija, nadležna za slučaj bolesti, one zemlje potpisnice čijem je zakonu to lice bilo poslednje podređeno. Ako zainteresovano lice ne dostavi ovu potvrdu, nadležna institucija se obraća za njeno izdavanje toj instituciji.
- 3 Kada je neophodno uzeti u obzir periode osiguranja prethodno zaključene po zakonu bilo koje druge zemlje potpisnice kako bi se zadovoljili uslovi propisani zakonom nadležne države, primenjuju se odredbe prethodnih stavova ovog Člana, *mutatis mutandis*.

Primena Člana 20. Konvencije**Član 17.**

- 1 Kako bi dobilo naknadu u davanjima, koja je predviđena Članom 20. Konvencije, zainteresovano lice mora prijaviti sebe i članove svoje porodice instituciji svog mesta prebivališta, podnoseći uverenje o pravu na naknadu koje ima on ili članovi njegove porodice. Ovo uverenje izdaje nadležna institucija na osnovu dostavljenih podataka, a tamo gde je to primereno, ovo uverenje izdaje poslodavac. Ako zainteresovano lice ili članovi njegove porodice propuste da dostave takv uverenje, institucija mesta prebivališta se sama obraća nadležnoj instituciji za njeno izdavanje.
- 2 Potvrda na koju se odnosi prethodni stav važi sve do momenta dok institucija mesta prebivališta ne primi obaveštenje o njenom poništenju.
- 3 Kada je dotično lice zaposleno kao sezonski radnik, uverenje na koje se odnosi stav 1. ovog Člana važi u toku očekivanog trajanja sezonskog rada, osim ako u međuvremenu nadležna institucija ne obavesti instituciju mesta prebivališta o njenom poništenju.
- 4 Institucija mesta prebivališta obaveštava nadležnu instituciju o svakoj prijavi registrovanoj u skladu sa odredbama stava 1. ovog Člana.
- 5 Za svako potraživanje naknade u davanjima, podnosilac zahteva dostavlja propratnu dokumentaciju koja se redovno traži za obezbeđivanje naknade u davanjima po zakonu zemlje potpisnice na čijoj teritoriji ovaj ima prebivalište.
- 6 U slučaju lečenja u bolnici, institucija mesta prebivališta obaveštava nadležnu instituciju, čim dobije raspoložive podatke, o datumu prijema u bolnicu, verovatnom trajanju lečenja i datumu otpuštanja iz bolnice.
- 7 Zainteresovano lice ili članovi njegove porodice obavestavaju instituciju mesta prebivališta o svakoj promeni okolnosti koja može uticati na njihovo pravo na naknadu u davanjima i, posebno, o svakom prekidu ili promeni zaposlenja ili profesionalne aktivnosti dotičnog lica ili o svakoj promeni mesta prebivališta ili boravišta, dotičnog lica ili članova njegove porodice. Nadležna

institucija takođe obaveštava instituciju mesta prebivališta dotičnog lica o prestanku njegovog članstva ili prava na naknadu. Institucija mesta prebivališta može u bilo koje vreme zatražiti od nadležne institucije da dostavi sve podatke u vezi sa gore pomenutim članstvom ili pravom na naknadu dotičnog lica.

Član 18.

Kada se radi o radnicima koji rade u pograničnoj zoni ili o članovima njihove porodice, svi lekovi, zavoji, naočari, manji uređaji, laboratorijske analize i pregledi se obezbeđuju ili obavljaju samo na teritoriji one zemlje potpisnice u kojoj su prepisani i u skladu sa zakonom te zemlje.

Član 19.

- 1 Kako bi ostvarilo naknadu u gotovom novcu predviđenu Članom 20, stav 1, tačka b, Konvencije, zainteresovano lice podnosi zahtev instituciji njegovog mesta prebivališta u roku od tri dana od kad je postalo nesposobno za rad, dostavlja uverenje o posledicama prestanka sa radom ili, ako zakon koji primenjuje nadležna institucija ili institucija mesta prebivališta tako zahteva, uverenje o nesposobnosti za rad koju izdaje lekar koji ga leči. Dotično lice takođe mora dostaviti svu ostalu dokumentaciju koja se traži po zakonu nadležne države, prema vrsti naknade koja se potražuje.
- 2 Ako lekari u zemlji prebivališta ne izdaju uverenja o nesposobnosti za rad, zainteresovano lice direktno podnosi zahtev instituciji mesta prebivališta, u vremenskom roku koji predviđa pozitivni zakon. Ta institucija mora odmah tražiti lekarsku potvrdu o nesposobnosti za rad i izdati uverenje na koje se odnosi prethodni stav.
- 3 Institucija mesta prebivališta odmah prosleđuje nadležnoj instituciji dokumente na koje se odnose prethodni stavovi ovog Člana, ukazujući istovremeno na verovatno trajanje nesposobnosti za rad.
- 4 U što kraćem roku, institucija mesta prebivališta koja obavlja lekarski pregled dotičnog lica i radi neophodnog upravnog ispitivanja u vezi sa njegovim slučajem, bez odlaganja obaveštava nadležnu instituciju o nalazima. Nadležna institucija može, ako želi, naložiti da dotično lice pregleda lekar po njenom izboru i o njenom trošku. Kada ta institucija donese odluku o odbijanju zahteva za naknadu iz razloga što se dotično lice nije pridržavalo pravila u vezi sa razmatranjem njegovog slučaja, mora ga obavestiti o toj odluci i istovremeno poslati jedan primerak instituciji mesta prebivališta.
- 5 Okončanje nesposobnosti za rad dotičnom licu bez odlaganja najavljuje institucija mesta prebivališta, koja istovremeno mora da obavesti nadležnu instituciju. Kada ova druga institucija sama donese odluku da je dotično lice ponovo sposobno za rad, mora da ga obavesti o svojoj odluci i istovremeno da pošalje jedan primerak te odluke instituciji mesta prebivališta.
- 6 Kada, u istom slučaju, institucija mesta prebivališta i nadležna institucija odrede različite datume za prestanak nesposobnosti za rad, primenjuje se datum koji je odredila nadležna institucija.
- 7 Kada se dotično lice ponovo vraća na posao, ono mora da obavesti nadležnu instituciju, ako tako nalaže zakon koji ta institucija primenjuje.
- 8 Nadležna institucija isplaćuje naknadu u gotovom novcu putem svih raspoloživih sredstava, na primer putem međunarodne novčane uputnice, i obaveštava instituciju mesta prebivališta o takvim isplata. Kada naknadu isplaćuje institucija mesta prebivališta u ime nadležne institucije, nadležna institucija obavestava dotično lice o njegovom pravu, na način propisan pozitivnim zakonom, a takođe ga obaveštava o instituciji zaduženoj za isplatu naknade. Istovremeno nadležna institucija obavestava instituciju mesta prebivališta o iznosu naknade koja se isplaćuje, datumu isplate i maksimalnom periodu za koji se naknada isplaćuje po zakonu nadležne države. Iznos naknade koju isplaćuje institucija mesta prebivališta pretvara se po službenom kursu koji važi prvog dana u mesecu u kome se naknada isplaćuje.

Primena Člana 21. Konvencije

Član 20.

- 1 Da li ostvario naknadu u davanjima za sebe ili za one članove svoje porodice koji ga prate na privremenom radu u inostranstvu, radnik zaposlen pod okolnostima na koje se odnosi Član 15, stav 1, tačka a. Konvencije, dostavlja instituciji njegovog mesta boravišta uverenje propisano u Članu 12, stav 1, ovog Sporazuma. Kada je dostavio ovo uverenje, za njega se pretpostavlja da je zadovoljio uslove za sticanje prava na naknadu u davanjima.
- 2 Da bi ostvario naknadu u davanjima za sebe ili za članove svoje porodice koji ga prate, radnik zaposlen pod okolnostima na koje se odnosi Član 15, stav 1, tačka b, Konvencije, koga posao dovodi na teritoriju zemlje potpisnice koja nije nadležna država, dostavlja izjavu u što kraćem roku instituciji njegovog mesta boravišta, koju mu izdaje poslodavac ili njegov zastupnik za dva prethodna kalendarska meseca. U ovoj izjavi se navodi datum kada je ovaj počeo da radi za tog poslodavca, naziv i adresa nadležne institucije. Međutim, ako, po zakonu nadležne države, poslodavac nije obavezan da zna nadležnu instituciju, gore pomenuti radnik navodi naziv i adresu te institucije napismeno pri podnošenju svog zahteva instituciji mesta boravišta. Kada radnik pribavi gore navedene izjave, za njega se pretpostavlja da je zadovoljio uslove za sticanje prava na naknadu u davanjima. Ako nije u mogućnosti da podnese zahtev instituciji mesta boravišta pre započinjanja medicinskog tretmana, on bez obzira odlazi na lečenje po davanju navedene izjave, kao da je osiguran kod te institucije.
- 3 Institucija mesta boravišta bez odlaganja podnosi zahtev nadležnoj instituciji da konstatuje da li radnik na koji se odnosi stav 1. ili 2. ovog Člana, kao što to može biti slučaj, ili dotični članovi njegove porodice, zadovoljavaju uslove za sticanje prava na naknadu u davanjima. Institucija mesta boravišta obezbeđuje gore pomenutu naknadu dok ne stigne odgovor od nadležne institucije, ali ne duže od trideset dana.
- 4 Nadležna institucija šalje odgovor instituciji mesta boravišta u roku od deset dana nakon što je primila takav zahtev od te institucije. Ako je odgovor potvrđan, nadležna institucija određuje maksimalan period, ako postoji, za vreme koga se naknada u davanjima može pružati po pozitivnom zakonu, a institucija mesta boravišta nastavlja pružati gore pomenutu naknadu.
- 5 Umesto uverenja ili izjave na koju se redom odnose stavovi 1. i 2. ovog Člana, radnik može dostaviti instituciji mesta boravišta uverenje na koje se odnosi Član 21, stav 1, ovog Sporazuma. U tom slučaju, odredbe prethodnih stavova ovog Člana se ne primenjuju.
- 6 Odredbe Člana 17, stav 6, ovog Sporazuma se primenjuju *mutatis mutandis*.

Član 21.

- 1 Da bi ostvario naknadu u davanjima predviđenu Članom 21, stav 1, tačka a. i, Konvencije, izuzev u slučajevima kada je mogućnost iz Člana 20, stavovi 1. i 2, ovog Sporazuma efikasna, zainteresovano lice dostavlja instituciji njegovog mesta boravišta potvrdu da ima pravo na takvu naknadu. U toj potvrdi, izdatoj od strane nadležne institucije na zahtev dotičnog lica pre njegovog napuštanja teritorije zemlje potpisnice u kojoj ima prebivalište, navodi se maksimalan period, ako postoji, za koje vreme se može primati naknada u davanjima po zakonu nadležne države. Ako dotično lice ne dostavi takvu potvrdu, institucija mesta boravišta se obraća za nju nadležnoj instituciji.
- 2 Odredbe Člana 17, stav 6, ovog Sporazuma primenjuju se *mutatis mutandis*.

Član 22.

- 1 Da bi ostvario naknadu u davanjima predviđenu Članom 21, stav 1, tačka b. i, Konvencije, zainteresovano lice dostavlja instituciji njegovog mesta prebivališta potvrdu da mu je odobreno da nastavi sa primanjem takve naknade. U ovoj potvrdi, izdatoj od strane nadležne institucije na

---

zahtev dotičnog lica pre njegovog odlaska, navodi se maksimalan period, ako postoji, za koje vreme se takva naknada može nastaviti primati po zakonu nadležne države. Potvrda se može izdati nakon odlaska dotičnog lica, na njegov zahtev, kada, iz opravdanih razloga, nije bilo moguće izdati je ranije.

- 2 Odredbe Člana 17, stav 6, ovog Sporazuma se primenjuju *mutatis mutandis*.
- 3 Odredbe prethodnih stavova ovog Člana se primenjuju, *mutatis mutandis*, u slučajevima koje obuhvata Član 21, stav 1, tačka c.i Konvencije.

Član 23.

Odredbe Člana 21. ili Člana 22. ovog Sporazuma, kao što to može biti slučaj, primenjuju se, *mutatis mutandis*, u vezi sa osiguravanjem naknade u davanjima članovima porodice na koje se odnosi Član 21, stav 3, Konvencije.

Član 24.

- 1 Da bi ostvario naknadu u gotovom novcu predviđenu Članom 21, stav 1, tačka a. ii Konvencije, zainteresovano lice podnosi zahtev instituciji njegovog mesta boravišta u roku od tri dana nakon što postane nesposoban za posao, i dostavlja potvrdu o nesposobnosti za rad koju izdaje lekar koji ga leči, ako tako predviđa zakon koji primenjuje nadležna institucija ili institucija mesta boravišta. On takođe navodi svoju adresu u zemlji boravišta kao i naziv i adresu nadležne institucije.
- 2 Ako lekari u zemlji boravišta ne izdaju potvrde o nesposobnosti za rad, primenjuju se odredbe Člana 19, stav 2, ovog Sporazuma, *mutatis mutandis*.
- 3 Institucija mesta boravišta bez odlaganja prosleđuje nadležnoj instituciji dokumente na koje se odnose prethodni stavovi ovog Člana, posebno navodeći verovatno vreme trajanja nesposobnosti za rad.
- 4 Lica koja nisu radnici na koje se odnosi Član 15, stav 1, tačka a. i, i stav 2, tačka a, Konvencije, čije je zdravstveno stanje potvrđeno lekarskim pregledom takvo da ga ne sprečava u povratku na teritoriju zemlje potpisnice u kojoj ima prebivalište, odmah moraju biti obavešteni o ovom rezultatu od strane institucije mesta boravišta, koja takođe šalje primerak tog obaveštenja nadležnoj instituciji.
- 5 Pored toga, primenjuju se odredbe Člana 19, stavovi 4. do 8, ovog Sporazuma, *mutatis mutandis*.

Primena Člana 22, stav 4, Konvencije

Član 25.

- 1 Da bi ostvarili pravo na osnovu odredbi Člana 22, stav 4, Konvencije, zainteresovano lice dostavlja nadležnoj instituciji potvrdu u vezi sa članovima svoje porodice koji imaju prebivalište na teritoriji zemlje potpisnice koja nije nadležna država. Ovu potvrdu izdaje nadležna institucija mesta prebivališta gore pomenutih članova porodice.
- 2 Potvrda na koju se odnosi prethodni stav važi za period od dvanaest meseci počev od datuma izdavanja i može se produžiti. Kada je produžena, valjanost joj počinje teći od datuma produžetka. Dotično lice mora odmah obavestiti nadležnu instituciju o svakoj promeni učinjenoj na potvrdi. Takve promene stupaju na snagu počev od datuma kada se dogodila nepredviđena situacija.
- 3 Umesto potvrde na koju se odnosi stav 1. ovog Člana, nadležna institucija može zahtevati od zainteresovanog lica da dostavi najnovije dokumente o građanskom pravnom položaju za članove svoje porodice koji imaju prebivalište na teritoriji zemlje potpisnice koja nije nadležna država, ako su ti dokumenti redovno izdati od strane organa vlasti te zemlje potpisnice.

Primena Člana 23. Konvencije**Član 26.**

Odredbe Člana 17. ovog Sporazuma primenjuju se, *mutatis mutandis*, u vezi sa osiguravanjem naknade u davanjima za nezaposlena lica i članove njihove porodice koji imaju prebivalište na teritoriji zemlje potpisnice koja nije nadležna država.

Primena Člana 24. Konvencije**Član 27.**

- 1 Da bi ostvario naknadu u davanjima predviđenu u Članu 24, stav 2, Konvencije na teritoriji zemlje potpisnice u kojoj ima prebivalište, lice koje prima penziju, kao i članovi njegove porodice, evidentiraju se kod institucije mesta prebivališta, dostavljajući uverenje kojim se dokazuje njihovo pravo na naknadu u davanjima za njih i za članove njihove porodice po zakonu, ili po jednom od zakona, po kojima se isplaćuje ta penzija.
- 2 Potvrdu na koju se odnosi prethodni stav izdaje, na zahtev dotičnog lica, institucija ili jedna od institucija, koja isplaćuje penziju ili, tamo gde je to primereno, institucija nadležna za donošenje odluka o sticanju prava na naknadu u davanjima, ako primalac penzije zadovoljava uslove za sticanje prava na takvu naknadu. Ako dotično lice propusti da dostavi takvo uverenje, institucija mesta prebivališta se obraća za nju instituciji ili institucijama koje isplaćuju penziju ili, tamo gde je to primereno, bilo kojoj drugoj instituciji koja je nadležna da izda takvo uverenje. Do izdavanja uverenja institucija mesta prebivališta može privremeno evidentirati dotično lice i članove njegove porodice po prilaganju propratne odgovarajuće dokumentacije. Na takvu evidenciju se može pozvati u odnosu prema instituciji nadležnoj za osiguravanje naknada u davanjima ako je ova druga institucija izdala gore pomenuto uverenje.
- 3 Institucija mesta prebivališta obaveštava instituciju koja je izdala uverenje na koje se odnosi stav 1. ovog Člana o svakoj evidenciji napravljenoj u skladu sa odredbama tog stava.
- 4 Svako podnošenje zahteva za naknadu u davanjima daje pravo instituciji mesta prebivališta da traži od dotičnog lica da dostavi dokaz o kontinuiranom davanju prava licu u obliku priznanice, ili odreska novčane uputnice, koji se odnosi na poslednju isplatu penzije.
- 5 Dotično lice ili članovi njegove porodice obaveštavaju instituciju mesta prebivališta o svakoj promeni njihovog stanja koje može uticati na njihovo sticanje prava na naknadu u davanjima, a posebno o svakoj obustavi ili ukidanju penzije, kao i o svakoj promeni prebivališta. Nadležna institucija isto tako obaveštava instituciju mesta prebivališta o svakoj promeni za koju saznaju.

Član 28.

- 1 Da bi ostvarili naknadu u davanjima predviđenu Članom 24, stav 4, Konvencije, na teritoriji zemlje potpisnice na kojoj imaju prebivalište, članovi porodice primaoca penzije se evidentiraju kod institucije njihovog mesta prebivališta, dostavljajući propratnu dokumentaciju koja se redovno traži po zakonu koji ta institucija primenjuje za dodelu takvih naknada članovima porodice primaoca penzije, zajedno sa uverenjem sličnom onom na koji se odnosi Član 27, stav 1, ovog Sporazuma. Gore pomenuta institucija obaveštava instituciju primaočevog mesta prebivališta o svakoj evidenciji napravljenoj u skladu sa ovim stavom.
- 2 Pri podnoženju zahteva za naknadu u davanjima, članovi porodice dostavljaju instituciji njihovog mesta prebivališta potvrdu da primalac penzije ima pravo na naknadu u davanjima za sebe i za članove svoje porodice, i ova potvrda, izdata od strane institucije primaočevog mesta prebivališta, ostaje punovažna sve dok institucija mesta prebivališta članova porodice ne dobije obaveštenje o njenom poništenju.

- 3 Institucija mesta prebivališta primaoca penzije obaveštava instituciju mesta prebivališta članova porodice o obustavi ili ukidanju penzije i o svakoj promeni mesta prebivališta tog primaoca. Institucija mesta prebivališta članova porodice može u bilo koje vreme zatražiti od institucije mesta prebivališta primaoca penzije da dostavi sve podatke u vezi sa ovim drugim pravom na naknadu.
- 4 Članovi porodice obaveštavaju instituciju svog mesta prebivališta o svakoj promeni okolnosti koje mogu uticati na njihovo pravo na naknadu u davanjima, a posebno o svakoj promeni prebivališta.

Član 29.

- 1 Da bi ostvario naknadu u davanjima predviđenu Članom 24, stav 6, Konvencije, primalac penzije dostavlja instituciji njegovog mesta boravišta potvrdu da ima pravo na takvu naknadu. U ovoj potvrdi, koju izdaje institucija njegovog mesta prebivališta pre nego što ovaj napusti teritoriju zemlje potpisnice u kojoj ima prebivalište, navodi se maksimalan period, ako postoji, za koje vreme naknada u davanjima može biti pružana po zakonu te zemlje potpisnice. Ako ne dostavi takvu potvrdu, institucija mesta boravišta se obraća za nju instituciji mesta prebivališta.
- 2 Odredbe Člana 17, stav 6, ovog Sporazuma primenjuju se *mutatis mutandis*. U ovom slučaju, institucija primaočevog mesta prebivališta se smatra za nadležnu instituciju.
- 3 Prethodni stavovi ovog Člana se primenjuju, *mutatis mutandis*, u vezi sa osiguravanjem naknade u davanjima za članove porodice na koje se odnosi Član 24, stav 6, Konvencije.
- 4 Ako se ne mogu ispuniti formalni uslovi koji su propisani prethodnim stavovima za vreme boravka dotičnog lica na teritoriji zemlje potpisnice koja nije nadležna država, primenjuju se odredbe Člana 30, *mutatis mutandis*.

Primena Člana 21. i 24. Konvencije

Član 30.

Ako se ne mogu ispuniti formalni uslovi propisani Članom 20, stav 1,2 i 5. i Članom 21. i 22. ovog Sporazuma za vreme boravka na teritoriji zemlje potpisnice koja nije nadležna država, povraćaj određenih medicinske troškova vrši, na zahtev zainteresovanog lica, nadležna institucija, u skladu sa merilima za povraćaj novca koju primenjuje institucija mesta boravišta. Institucija mesta boravišta dostavlja nadležnoj instituciji, na njen zahtev, sve potrebne podatke o merilima za povraćaj novca.

Primena Člana 25, stav 3. Konvencije

Član 31.

U cilju primene odredbi Člana 25, stav 3. Konvencije, institucija zemlje potpisnice od koje se naknada naplaćuje može podneti zahtev instituciji neke druge zemlje potpisnice za davanje podataka u vezi sa periodom za koji ova druga institucija osigurava takvu naknadu za isti slučaj bolesti ili materinstva.

Poglavlje 2. – Invalidske, starosne, porodične (penzije)

Primena Članova 27. do 37. Konvencije

Podnošenje i razmatranje zahteva za naknadu

Član 32.

- 1 Da bi ostvario naknadu predviđenu u Članu 28. do 34. Konvencije, tražilac naknade podnosi zahtev instituciji svog mesta prebivališta na način koji propisuje zakon koji ta institucija primenjuje. Ako podnosilac zahteva ili pokojno lice nisu bili podređeni tom zakonu, institucija mesta prebivališta prosleđuje zahtev instituciji one zemlje potpisnice čijem je zakonu podnosilac zahteva ili pokojno lice bilo poslednje podređeno, navodeći datum kada je zahtev podnesen. Taj datum se u tom slučaju smatra za datum podnošenja zahteva zadnje-pomenutoj instituciji.
- 2 Ako podnosilac zahteva ima prebivalište na teritoriji zemlje potpisnice čijem zakonu on ili pokojno lice nije bio podređen, on može podneti zahtev instituciji one zemlje potpisnice čijem je zakonu on ili pokojno lice bilo poslednje podređeno.

Član 33.

Podnošenje zahteva na koje se odnosi Član 32. ovog Sporazuma zavisi od sledećih pravila:

- a uz zahtev treba da bude priložena potrebna propratna dokumentaca, a zahtev se podnosi obliku koji propisuje
  - i bilo zakon zemlje potpisnice na čijoj teritoriji podnosilac zahteva ima prebivalište, u slučaju na koji se odnosi Član 32, stav 1;
  - ii ili zakon zemlje potpisnice kome je podnosilac zahteva ili pokojno lice bilo poslednje podređeno, u slučaju na koji se odnosi Član 32, stav 2;
- b tačnost podataka koje dostavlja podnosilac zahteva potkrepljuje se službenim dokumentima priloženim uz formular zahteva, ili ih potvrđuju organi vlasti zemlje potpisnice na čijoj teritoriji ovaj ima prebivalište;
- c podnosilac zahteva navodi, što je preciznije moguće, instituciju ili institucije invalidskog, starosnog ili porodičnog (penzije) osiguranja svake zemlje potpisnice čijem je zakonu on ili pokojno lice bilo poslednje podređeno, ili poslodavca ili poslodavce kod koga je je tražilac naknade ili pokojno lice zaposleno ili je bilo zaposleno na teritoriji bilo koje zemlje potpisnice, i dostavlja svaku potvrdu o zaposlenju koju poseduje.

Član 34.

Da bi ostvario naknadu na osnovu odredbi Člana 30, stav 3, Konvencije, podnosilac zahteva dostavlja potvrdu o članovima svoje porodice koji imaju prebivalište na teritoriji zemlje potpisnice u kojoj se ne nalazi institucija koja isplaćuje naknadu. Ovu potvrdu izdaje institucija, nadležna za slučaj bolesti, mesta prebivališta članova porodice ili neka druga institucija koju određuje nadležni organ vlasti zemlje potpisnice na čijoj teritoriji gore pomenuti članovi porodice imaju prebivalište. Odredbe Člana 25, stavovi 2. i 3, ovog Sporazuma se primenjuju, *mutatis mutandis*.

Član 35.

Pri utvrđivanju stepena invalidnosti, institucija jedne zemlje potpisnice uzima u obzir sve medicinske ili upravne podatke koje prikupe institucije bilo koje druge zemlje potpisnice. Međutim, svaka institucija zadržava pravo da zatraži da podnosioca zahteva pregleda lekar po njenom izboru i o njenom trošku.

Član 36.

- 1 Zahteve razmatra institucija kojoj je zahtev podnesen ili prosleđen, kao što to može biti slučaj, kako je predviđeno Članom 32. ovog Sporazuma. Ta institucija je poznata kao "ispitna institucija".
- 2 Ispitna institucija odmah obaveštava sve zainteresovane institucije o podnetom zahtevu tako da one mogu pregledati podnosioca zahteva istovremeno i bez odlaganja.

Član 37.

- 1 Pri razmatranju zahteva, ispitna institucija koristi formular u kome se nalaze detaljni i i kompletni podaci o periodima osiguranja ili prebivališta zaključenim od strane dotičnog lica ili preminulog lica po zakonu svih zainteresovanih zemalja potpisnica.
- 2 Prosleđivanje ovih formulara institucijama bilo koje druge zemlje potpisnice obavlja se prilikom prosleđivanja prateće dokumentacije.

Član 38.

- 1 Ispitna institucija unosi, na način opisan u Članu 37, stav 1, ovog Sporazuma, periode osiguranja ili prebivališta zaključene po sopstvenom zakonu, i vraća jedan primerak formulara instituciji invalidskog, starosnog ili porodičnog (penzije) osiguranja svake zemlje potpisnice čijem je zakonu dotično lice ili pokojno lice bilo poslednje podređeno, u prilogu dostavljajući sve potvrde o zaposlenju podnete od strane podnosioca zahteva.
- 2 Ako je samo jedna od ostalih institucija obuhvaćena, ta institucija popunjava formular koji joj je dostavljen u skladu sa odredbama prethodnih stavova, navodeći periode osiguranja ili prebivališta zaključene po pozitivnom zakonu. Ona tada odlučuje o sticanju prava po tom zakonu, uzimajući u obzir odredbe Člana 28. Konvencije, i izdaje obračun u vidu teoretskih i stvarnih iznosa naknade, izračunatih u skladu sa odredbama stava 2, 3, 4. ili 5. Člana 29. Konvencije kao i, tamo gde je to primereno, iznosa svake naknade koja se može potraživati, bez primene odredbi Člana 28. do 33. Konvencije, isključivo za periode zaključene po pozitivnom zakonu. Formular, koji takođe sadrži uputstvo o pravnom leku, uključujući vremenske rokove, nakon toga se vraća ispitnoj instituciji.
- 3 Ako su obuhvaćene dve ili više ostalih institucija, svaka institucija popunjava formular koji joj je dostavljen u skladu sa odredbama stava 1. ovog Člana, navodeći periode osiguranja ili prebivališta zaključene po pozitivnom zakonu, i zatim vraća formular ispitnoj instituciji. Ta institucija šalje popunjen formular ostalim institucijama koje su obuhvaćene, od kojih svaka odlučuje o sticanju prava po pozitivnom zakonu u skladu sa odredbama Člana 28. Konvencije, i obračunava u formularu teoretske i stvarne iznose svake naknade izračunate u skladu sa odredbama stava 2, 3, 4. ili 5. Člana 29. Konvencije, kao i, tamo gde je to primereno, iznos svake naknade koja se može potraživati, bez primene odredbi Člana 28. do 33. Konvencije, isključivo za periode zaključene po pozitivnom zakonu. Formular, koji takođe može sadržavati uputstvo o pravnom leku, uključujući vremenske rokove, nakon toga se vraća ispitnoj instituciji.
- 4 Kada ispitna institucija dobije sve informacije na koje se odnosi stav 2. ili 3. ovog Člana, ona odlučuje o sticanju prava po pozitivnom zakonu, uzimajući u obzir odredbe Člana 28. Konvencije, i izračunava teoretske i stvarne iznose naknade, u skladu sa odredbama stava 2, 3, 4. ili 5. Člana 29. Konvencije kao i, tamo gde je to primereno, iznos svake naknade koji se može potraživati bez primene odredbi Člana 28. do 33. Konvencije, isključivo za periode zaključene po pozitivnom zakonu.
- 5 Ako ispitna institucija, po prijemu podataka na koje se odnosi stav 2. ili 3. ovog Člana, utvrdi da je neophodno primeniti odredbe Člana 31, stav 2. ili 3, Člana 32, stav 2, 4. ili 5, Člana 34, stav 1, Konvencije, treba o tome da obavesti i druge zainteresovane institucije.

Član 39.

- 1 Ako ispitna institucija utvrdi da podnosilac zahteva ima pravo na naknadu po pozitivnom zakonu, bez pozivanja na periode osiguranja ili prebivališta zaključenih po zakonu neke druge zemlje potpisnice kome je dotično lice ili pokojnik bilo podređeno, odmah vrši isplatu ovakve naknade na privremenoj osnovi.

- 2 Svaka institucija koja, u skladu sa odredbama Člana 29, stav 5, Konvencije, može neposredno izračunati naknadu ili delimičnu naknadu prema podnosiocu zahteva, isplaćuje mu takvu naknadu odmah. Ako institucija koja nije ispitna institucija direktno isplaćuje naknadu podnosiocu zahteva, mora odmah da obavesti ispitnu instituciju o tome i stornira sve oblike plaćanja uzimajući u obzir primenu odredbi stava 7. ovog Člana, u korist bilo koje institucije koja vrši isplatu veću od priznatog iznosa.
- 3 Kada ispitna institucija plaća naknadu prema stavu 1. ovog Člana, ona od iznosa te naknade oduzima iznos naknade isplaćene od strane neke druge institucije u skladu sa prethodnim stavom, čim sazna za napred navedeni iznos.
- 4 Ako, u toku razmatranja zahteva za naknadu, institucija koja nije ispitna institucija utvrdi da podnosilac zahteva ima pravo na naknadu u skladu sa pozitivnim zakonom bez potrebe da uzme u obzir periode osiguranja ili prebivališta zaključene po zakonu neke druge zemlje potpisnice kome je dotično ili preminulo lice bilo podređeno, odmah mora da obavesti ispitnu instituciju, koja odmah vrši privremenu isplatu takve naknade u ime prve institucije, ali bez negativnih posledica na odredbe stava 2. i 3. ovog Člana.
- 5 Kada se od ispitne institucije traži da isplati naknadu prema stavu 1. i 4. ovog Člana, ona isplaćuje samo najvišu stopu naknade, ali bez negativnih posledica na odredbe stava 2. i 3. ovog Člana.
- 6 Kada ispitna institucija ne isplaćuje naknadu prema stavu 1, 2. ili 4. ovog Člana, u slučajevima kada može doći do kašnjenja, ona dotičnom licu isplaćuje zaostatke utvrđene u skladu sa odredbama Člana 29, stav 1. do 4, Konvencije.
- 7 Kada je konačno rešavanje zahteva za naknadu u postupku, ispitna institucija i druge zainteresovane institucije usklađuju svoje obračune u smislu iznosa bilo koje plaćane privremene naknade ili akontacije isplaćene u skladu sa odredbama stava 1, 3, 4, 5. i 6. ovog Člana. Preplaćeni iznos od strane navedenih institucija biće odbijen od iznosa naknade koja se isplaćuje dotičnom licu.

Član 40.

- 1 U slučaju na koji se odnosi Član 34, stav 2, Konvencije, ispitna institucija izračunava konačni iznos dodatka koji svaka dotična institucija mora da plati i da ih o tome ii obavesti.
- 2 U cilju primene odredbi Člana 34. Konvencije, iznosi iskazani u različitim nacionalnim valutama pretvaraju se po službenom kursu koji važi prvog dana u mesecu u kome se naknada isplaćuje.

Član 41.

U cilju primene odredbi Člana 33, stav 2. i 3, Konvencije, odredbe Člana 38. i 40. primenjuje se ovaj Sporazum, *mutatis mutandis*.

Član 42.

- 1 Svaka od dotičnih institucija obaveštava podnosioca zahteva o odluci u vezi sa njegovim zahtevom za naknadu čim odluka bude bila konačna nakon konsultacije sa ispitnom institucijom. Svaka institucija na vreme obaveštava ispitnu instituciju. U svakoj odluci se navodi da se ona odnosi samo na deo ukupne naknade koja se isplaćuje, a takođe sadrži i uputstvo o pravnom leku, uključujući vremenske rokove, propisane pozitivnim zakonom.
- 2 Nakon što je konačno odlučeno po zahtevu za naknadu, ispitna institucija šalje podnosiocu zahteva za naknadu primerak svih rešenja koje su donele dotične institucije.

Član 43.

Da bi se ubrzalo rešavanje zahteva za naknadu, treba se pridržavati sledećih pravila:

- a kada neko lice, ranije podređeno zakonu jedne ili više zemalja potpisnica, podleže zakonu neke druge zemlje potpisnice, nadležna institucija ove druge zemlje obraća se organu za komunikaciju ove druge zemlje ili zemalja potpisnica za neophodne podatke, posebno u vezi sa institucijama kojima je dotično lice pridruženo, kao i za njegove registarske brojeve ako ih ima;
- b na zahtev dotičnog lica ili institucije kojoj je ovaj pridružen, dotična institucija počinje, do mere u kojoj je to moguće, da rekonstruiše njegovu istoriju slučaja počevši godinu dana pre datuma kada je on napunio godine dovoljne za odlazak u penziju.

Upravna i medicinska kontrola

Član 44.

- 1 Ako primalac:
  - a invalidske penzije;
  - b starosne penzije dodeljene po osnovu nesposobnosti za rad;
  - c starosne penzije dodeljene nezaposlenom licu;
  - d starosne penzije dodeljene po osnovu punog radnog staža,
  - e porodične penzije dodeljene po osnovu invaliditeta ili nesposobnosti za rad,
  - f naknade dodeljene u zavisnosti od rezultata provere imovinskog stanja ili dohotka,

ima boravište, ili prebivalište, na teritoriji zemlje potpisnice koja nije nadležna država, upravnu i medicinsku kontrolu na zahtev nadležne institucije obavlja institucija mesta boravišta ili prebivališta, u skladu sa pravilima propisanim zakonom koji primenjuje ova druga institucija. Međutim, nadležna institucija može naložiti da primaoca naknade pregleda lekar po njenom izboru i o njenom trošku.

- 2 Ako kontrola na koju se odnosi prethodni stav utvrdi da je lice koje prima naknadu zaposleno ili da ima prihode veće od propisanog nivoa, institucija mesta boravišta ili prebivališta izveštava o tome nadležnu instituciju koja je zatražila kontrolu. Izveštaj sadrži traženi podatak i posebno iznosi prirodu zaposlenja, iznos zarade ili drugog prihoda koje je korisnik naknade primao tokom poslednjeg punog kvartala i standardnu platu koja se isplaćuje na istom području radniku one stručne spreme kojoj pripada dotično lice na poslu koji je obavljao pre nego što je postao invalid, tokom izveštajnog perioda koji pobliže određuje nadležna institucija. Tamo gde se to može primeniti, takođe se navodi medicinsko mišljenje o zdravstvenom stanju dotičnog lica.

Član 45.

Ako se, nakon ukidanja naknade koju je primalo, neko lice ponovo stekne pravo na naknadu dok ima prebivalište na teritoriji zemlje potpisnice koja nije nadležna država, zainteresovana institucija razmenjuje sve podatke neophodne za osiguranje plaćanja naknade kako bi se ova nastavila.

Isplata naknada

Član 46.

- 1 Kada nadležna institucija neke zemlje potpisnice ne isplaćuje naknadu direktno korisniku koji ima prebivalište na teritoriji neke druge zemlje potpisnice, takvu naknadu isplaćuje nadležna institucija na zahtev organa za komunikaciju ove druge zemlje ili institucije mesta prebivališta, u skladu sa

postupkom propisanim u Članu 47. do 51. ovog Sporazuma. Kada nadležna institucija isplaćuje naknadu direktno takvim korisnicima, ona o tome obaveštava instituciju mesta prebivališta.

- 2 Odredbe ranijih sporazuma u vezi sa isplatom naknade, koje se primenjuju na dan koji prethodi stupanju na snagu ovog Sporazuma, nastavljaju se primenjivati ako su navedene u Aneksu 5.

Član 47.

Institucija nadležna za isplatu naknade prosleđuje organu za komunikaciju zemlje potpisnice na čijoj teritoriji korisnik naknade ima prebivalište, ili instituciji mesta prebivališta – u daljem tekstu nazvana “služba za isplatu” – obračun u dva primerka u kome se utvrđuje naknada koja se isplaćuje; ovaj obračun mora stići do gore pomenute službe najkasnije dvadeset dana pre datuma kada se naknada isplaćuje.

Član 48.

- 1 Deset dana pre roka za isplatu naknade, institucija nadležna za isplatu doznačava, u valuti zemlje potpisnice na čijoj se teritoriji nalazi, iznos naknade koja se isplaćuje kako je utvrđeno u obračunu na koji se odnosi Član 47. Isplata se vrši preko nacionalne banke ili preko neke druge banke te zemlje potpisnice na račun otvoren u ime nacionalne banke ili u ime neke druge banke one zemlje potpisnice na čijoj teritoriji se nalazi služba za isplatu, po ovom kasnijem redosledu. Takvom isplatom se smatra da je obaveza plaćanja naknade izvršena. Institucija nadležna za isplatu istovremeno obaveštava službu za isplatu naknade o izvršenim uplatama.
- 2 Banka na koju je prebačen iznos naknade odobrava službi za isplatu ekvivalentan iznos u valuti one zemlje potpisnice na čijoj teritoriji se ta služba nalazi.
- 3 Imena i adrese banaka na koje se odnosi stav 1. ovog Člana navedeni su u Aneksu 6.

Član 49.

- 1 Naknadu koja se isplaćuje, kako je utvrđeno u obračunu na koji se odnosi Član 47. ovog Sporazuma, korisniku isplaćuje služba za isplatu u ime nadležne institucije u skladu sa postupkom propisanim zakonom koji primenjuje služba za isplatu.
- 2 Iznos koji se isplaćuje korisniku naknade pretvara se u valutu one zemlje potpisnice na čijoj teritoriji ovaj ima prebivalište, po službenom kursu koji je, u skladu sa odredbama Člana 48. ovog Sporazuma, odobren službi za isplatu.
- 3 Ako služba za isplatu, ili neka druga služba koju ova može imenovati, sazna za bilo koju činjenicu kojom se opravdava obustava ili ukidanje naknade, ona odmah prekida isplatu. Ovo se takođe dešava u slučaju kada korisnik naknade prebaci svoje prebivalište na teritoriju zemlje potpisnice u kojoj se ne nalazi služba za isplatu.
- 4 Služba za isplatu obaveštava instituciju nadležnu za isplatu naknade o bilo kom razlogu za neisplaćivanje i obaveštava je o datumu svakog događaja koji opravdava takav postupak.

Član 50.

- 1 Isplata naknade na koju se odnosi Član 49, stav 1, ovog Sporazuma proverava se na kraju svakog perioda isplate kako bi se utvrdio iznos koji je stvarno isplaćen korisnicima ili njihovim pravnim ili opunomoćenim zastupnicima, kao i neizmireni iznosi naknade.
- 2 Ukupan iznos stvarne isplate, iskazan brojevima i slovima u valuti zemlje potpisnice na čijoj teritoriji se nalazi institucija nadležna za isplatu, određuje se tako da se podudara sa isplatama ostvarenim od strane službe za isplatu, a taj obračun svojim potpisom takođe overava predstavnik ove zadnje.

- 3 Služba za isplatu jemči za činjenicu da su utvrđene isplate uredne.
- 4 Svaka razlika između iznosa koje isplaćuje nadležna institucija, iskazana u valuti zemlje potpisnice na čijoj teritoriji se ova nalazi, i vrednost isplate, iskazane u istoj valuti, koju jemči služba za isplatu, ulazi u sledeći obračun isplate koju vrši gore pomenuta nadležna institucija.

Član 51.

Troškovi koji terete svaku isplatu naknade, kao što su poštanski i bankarski troškovi, služba za isplatu može nadoknaditi od korisnika u skladu sa pozitivnim zakonom.

Član 52.

Kada primalac naknade koja se isplaćuje po zakonu jedne ili više zemalja potpisnica prebaci svoje prebivalište sa teritorije jedne zemlje potpisnice na teritoriju neke druge zemlje potpisnice, on o tome obaveštava nadležnu instituciju ili institucije nadležne za isplatu takve naknade, a takođe, tamo gde je to primereno, službu za isplatu.

Poglavlje 3. – Povrede na radu i profesionalne bolesti

Opšte odredbe

Primena Člana 38. Konvencije

Član 53.

- 1 Da bi dobio naknadu u davanjima predviđenu Članom 38, stav 1, tačka a, Konvencije, radnik podnosi instituciji mesta prebivališta uverenje da ima pravo na takvu naknadu. Ovo uverenje izdaje nadležna institucija na osnovu dostavljenih podataka, a tamo gde je to primereno, poslodavac. Pored toga, kada to predviđa zakon nadležne države, radnik dostavlja instituciji svog mesta prebivališta pismeno obaveštenje o svojoj povredi na radu ili profesionalnoj bolesti. Ako ne uspe da dostavi sve ove dokumente, institucija mesta prebivališta obraća se za njih nadležnoj instituciji i, u međuvremenu, osigurava naknadu u davanjima predviđenu u slučaju bolesti, ako dotični radnik ima pravo na takvu naknadu.
- 2 Uverenje na koje se odnosi prethodni stav je važeće sve dok institucija mesta prebivališta ne dobije obaveštenje o njegovom poništenju.
- 3 U slučaju sezonskih radnika, uverenje na koje se odnosi stav 1. ovog Člana ostaje važeće tokom očekivanog trajanja sezonskog posla, osim ako u međuvremenu nadležna institucija ne obavesti instituciju mesta prebivališta o njegovom poništenju.
- 4 Za svaki zahtev za naknadu u davanjima, radnik dostavlja propratnu dokumentaciju koja se redovno traži za obezbeđivanje naknade u davanjima po zakonu zemlje potpisnice na čijoj teritoriji ovaj ima prebivalište.
- 5 U slučaju lečenja u bolnici, institucija mesta prebivališta obaveštava nadležnu instituciju, čim dobije tu informaciju na raspolaganje, o datumu odlaska u bolnicu, verovatnom trajanju lečenja i datumu otpusta iz bolnice.
- 6 Radnik obaveštava instituciju svog mesta prebivališta o svakoj promeni svog stanja koja može uticati na njegovo pravo na naknadu u davanjima, a pogotovo o svakom prestanku ili promeni zaposlenja ili profesionalne aktivnosti, ili o svakoj promeni prebivališta ili boravišta. Nadležna institucija takođe obaveštava instituciju mesta prebivališta kada prestaje pravo radnika na naknadu. Institucija mesta prebivališta može u svakom momentu zatražiti od nadležne institucije da joj dostavi sve podatke u vezi sa pravom radnika na naknadu.

- 7 U slučaju radnika koji rade u pograničnoj zoni, svi lekovi, zavoji, naočari, manji uređaji, laboratorijske analize i pregledi obezbeđuju se ili obavljaju samo na teritoriji one zemlje potpisnice u kojoj su prepisani i u skladu sa zakonom te zemlje.

Član 54.

- 1 Kako bi dobio naknadu u gotovom novcu koja nije penzija predviđena Članom 38, stav 1, tačka b, Konvencije, radnik podnosi zahtev za naknadu instituciji mesta prebivališta u roku od tri dana nakon što postane nesposoban za rad, i dostavlja uverenje o posledicama prestanka sa radom ili, ako zakon koji primenjuje nadležna institucija ili institucija mesta prebivališta tako zahteva, uverenje o nesposobnosti za rad koju izdaje lekar koji ga leči. Dotično lice takođe dostavlja svu ostalu dokumentaciju koja se traži po zakonu nadležne države, prema vrsti naknade koja se potražuje.
- 2 Ako lekari u zemlji prebivališta ne izdaju uverenja o nesposobnosti za rad, radnik direktno podnosi zahtev instituciji mesta prebivališta, u vremenskom roku koji je propisan pozitivnim zakonom. Ta institucija mora odmah zatražiti lekarsko uverenje o nesposobnosti za rad i izdati potvrdu na koju se odnosi prethodni stav.
- 3 Institucija mesta prebivališta odmah prosleđuje nadležnoj instituciji dokumente na koje se odnose prethodni stavovi ovog Člana, ukazujući istovremeno na verovatno trajanje nesposobnosti za rad.
- 4 U što kraćem roku, institucija mesta prebivališta obavlja lekarski pregled radnika i radi neophodnu upravnu proveru u vezi sa njegovim slučajem, kao da je gore pomenuti radnik osiguran od strane te institucije, te bez odlaganja obaveštava nadležnu instituciju o nalazima. Nadležna institucija ima diskreciono pravo da naloži da dotičnog radnika pregleda lekar po njenom izboru i o njenom trošku. Kada ta institucija donese odluku da odbije naknadu na osnovu toga što se radnik nije pridržavao pravila u vezi sa ispitivanjem njegovog slučaja, mora ga obavestiti o toj odluci i istovremeno poslati jedan primerak odluke instituciji mesta prebivališta.
- 5 Završetak nesposobnosti za rad bez odlaganja radniku najavljuje institucija mesta prebivališta, koja istovremeno mora da obavesti nadležnu instituciju. Kada ova druga institucija sama donese odluku da je radnik ponovo sposoban za rad, mora da ga obavesti o svojoj odluci i istovremeno da pošalje jedan primerak te odluke instituciji mesta prebivališta.
- 6 Kada, u istom slučaju, institucija mesta prebivališta i nadležna institucija odrede dva različita datuma za prestanak nesposobnosti za rad, primenjuje se datum koji je odredila nadležna institucija.
- 7 Kada se radnik ponovo vraća na posao, on o tome obaveštava nadležnu instituciju, ako tako nalaže zakon koji ta institucija primenjuje.
- 8 Nadležna institucija isplaćuje naknadu u gotovom novcu putem svih raspoloživih sredstava, na primer putem međunarodne novčane uputnice, i obaveštava instituciju mesta prebivališta o takvim isplata. Kada naknadu isplaćuje institucija mesta prebivališta u ime nadležne institucije, nadležna institucija obaveštava radnika o njegovom pravu na način propisan pozitivnim zakonom, a takođe ga obaveštava o instituciji zaduženoj za isplatu naknade. Istovremeno nadležna institucija obaveštava instituciju mesta prebivališta o iznosu naknade koja se isplaćuje, datumu isplate i maksimalnom periodu za koji se naknada isplaćuje po zakonu nadležne države. Iznos naknade koju isplaćuje institucija mesta prebivališta pretvara se po službenom kursu koji važi prvog dana u mesecu kada se naknada isplaćuje.

Primena Člana 40. Konvencije

Član 55.

- 1 Da bi ostvario naknadu u davanjima, radnik na koga se odnosi Član 15, stav 1, tačka a.i, ili stav 2, tačka a, Konvencije, dostavlja instituciji njegovog mesta boravišta potvrdu propisanu u Članu 12, stav 1, ovog Sporazuma. Kada je dostavio ovu potvrdu, za njega se pretpostavlja da je zadovoljio uslove za sticanje prava na naknadu u davanjima.
- 2 Da bi ostvario naknadu u davanjima, radnik na koga se odnosi Član 15, stav 1, tačka b. Konvencije, zaposlen na teritoriji zemlje potpisnice koja nije nadležna država, dostavlja izjavu u što kraćem roku instituciji njegovog mesta boravišta, koju mu izdaje poslodavac ili njegov zastupnik za dva prethodna kalendarska meseca. U ovoj izjavi se navodi datum kada je ovaj počeo da radi za tog poslodavca, naziv i adresa nadležne institucije. Kada radnik dostavi gore navedenu izjavu, za njega se pretpostavlja da je zadovoljio uslove za sticanje prava na naknadu u davanjima. Ako nije u mogućnosti da podnese zahtev instituciji mesta boravišta pre započinjanja medicinskog lečenja, on bez obzira na to odlazi na lečenje po dostavljanju navedene izjave, kao da je osiguran kod te institucije.
- 3 Institucija mesta boravišta bez odlaganja podnosi zahtev nadležnoj instituciji da utvrdi e da li radnik na koji se odnosi stav 1. ili 2. ovog Člana, kao što to može biti slučaj, zadovoljava uslove za sticanje prava na naknadu u davanjima. Institucija mesta boravišta obezbeđuje gore pomenutu naknadu dok ne stigne odgovor od nadležne institucije, ali ne duže od trideset dana.
- 4 Nadležna institucija šalje odgovor instituciji mesta boravišta u roku od deset dana nakon što je primila zahtev od te institucije. Ako je odgovor potvrđan, nadležna institucija određuje maksimalan period, ako postoji, za vreme koga se naknada u davanjima može pružati po pozitivnom zakonu, a institucija mesta boravišta nastavlja pružati gore pomenutu naknadu.
- 5 Umesto potvrde ili izjave na koju se redom odnose stavovi 1. i 2. ovog Člana, radnik može dostaviti instituciji mesta boravišta potvrdu na koju se odnosi Član 56, stav 1, ovog Sporazuma. U tom slučaju, odredbe prethodnih stavova ovog Člana se ne primenjuju.
- 6 Odredbe Člana 53, stav 5, ovog Sporazuma primenjuju se *mutatis mutandis*.

Član 56.

- 1 Da bi ostvario naknadu u davanjima predviđenu Članom 40, stav 1, tačka a. i, Konvencije, izuzev u slučajevima kada je mogućnost iz Člana 55, stav 1. i 2, ovog Sporazuma efikasna, radnik dostavlja instituciji njegovog mesta boravišta potvrdu da ima pravo na takvu naknadu. U toj potvrdi, izdatoj od strane nadležne institucije na zahtev radnika pre nego što napusti teritoriju zemlje potpisnice u kojoj ima prebivalište, se navodi maksimalan period, ako postoji, za koje vreme se može osigurati naknada u davanjima po zakonu nadležne države. Ako radnik ne dostavi takvu potvrdu, institucija mesta boravišta se obraća za nju nadležnoj instituciji.
- 2 Odredbe Člana 53, stav 5, ovog Sporazuma primenjuju se *mutatis mutandis*.

Član 57.

- 1 Da bi ostvario naknadu u davanjima predviđenu Članom 40, stav 1, tačka b, Konvencije, radnik dostavlja instituciji njegovog mesta prebivališta potvrdu da mu je odobreno da nastavi sa primanjem takve naknade. U ovoj potvrdi, koju izdaje nadležna institucija, navodi se maksimalan period, ako postoji, za koje vreme se takva naknada može nastaviti primati po zakonu nadležne države. Nadležna institucija šalje primerak potvrde organu određenom od strane nadležnog organa vlasti zemlje potpisnice na čiju teritoriju se dotični radnik vratio ili prebacio svoje prebivalište. Potvrda se može izdati nakon radnikovog odlaska, na njegov zahtev, kada, iz opravdanih razloga nije bilo moguće izdati je ranije.

-
- 2 Odredbe Člana 53, stav 5, ovog Sporazuma primenjuju se *mutatis mutandis*.
  - 3 Odredbe prethodnih stavova ovog Člana primenjuju se, *mutatis mutandis*, u slučaju koji obuhvaća Član 40, stav 1, tačka c. i Konvencije.

Član 58.

- 1 Da bi ostvario naknadu u gotovom novcu koja nije penzija predviđena Članom 40, stav 1, tačka a. ii., Konvencije, radnik podnosi zahtev za naknadu instituciji mesta boravišta u roku od tri dana nakon što postane nesposoban za rad, i dostavlja uverenje o nesposobnosti za rad koju izdaje lekar koji ga leči, ako tako nalaže zakon koji primenjuje nadležna institucija ili institucija mesta boravišta. On takođe navodi adresu u zemlji boravišta, kao i naziv i adresu nadležne institucije.
- 2 Ako lekari u zemlji boravišta ne izdaju uverenja o nesposobnosti za rad, primenjuju se odredbe Člana 54, stav 2, ovog Sporazuma, *mutatis mutandis*.
- 3 Institucija mesta boravišta bez odlaganja prosleđuje nadležnoj instituciji dokumente na koje se odnose prethodni stavovi ovog Člana, posebno navodeći verovatno vreme trajanja nesposobnosti za rad.
- 4 Lica koja nisu radnici na koje se odnosi Član 15, stav 1, tačka a. i, ili stav 2, tačka a, Konvencije, čije je zdravstveno stanje potvrđeno lekarskim pregledom kao takvo da ga ne sprečava da se vrati na teritoriju zemlje potpisnice u kojoj ima prebivalište, odmah moraju biti obavešteni o ovom rezultatu od strane institucije mesta boravišta, koja takođe šalje primerak tog obaveštenja nadležnoj instituciji.
- 5 Pored toga, odredbe Člana 54, stav 4. do 8, ovog Sporazuma, primenjuju se *mutatis mutandis*.

Primena Člana 38. do 40. Konvencije

Član 59.

- 1 Ako se povreda na radu ili profesionalna bolest dogodi na teritoriji zemlje potpisnice koja nije nadležna država, ona se prijavljuje u skladu sa odredbama zakona nadležne države, bez negativnih posledica na bilo koje postojeće zakonske odredbe na teritoriji zemlje potpisnice gde se povreda ili bolest dogodila, čija je primena obavezna u tom slučaju. Ova prijava se šalje nadležnoj instituciji a, ako je potrebno, jedan primerak se šalje instituciji mesta prebivališta.
- 2 Institucija zemlje potpisnice na čijoj teritoriji je pretrpljena povreda na radu ili stečena profesionalna bolest u dva primerka šalje nadležnoj instituciji lekarska uverenja izdata na toj teritoriji i, na zahtev ove druge institucije, sve bitne podatke.
- 3 Uverenje u kome se navodi da se povređeno ili bolesno lice u potpunosti oporavilo ili da mu se stanje stabilizovalo, mora sadržavati, tamo gde je to primereno, detaljan opis njegovog stanja i podatke o konačnim posedicama povrede na radu ili profesionalne bolesti. Sve prouzrokovane troškove snosi institucija mesta prebivališta ili institucija mesta boravišta, kao što to može biti slučaj, po tarifi koju primenjuje ta institucija i o trošku nadležne institucije.
- 4 Nadležna institucija obaveštava instituciju mesta prebivališta ili instituciju mesta boravišta, kao što to može biti slučaj, o datumu oporavka radnika ili o stabilizaciji njegovog stanja, kao i o svakoj odluci u vezi sa dodelom penzije, ako je relevantno.

Član 60.

- 1 Ako, u slučaju koji obuhvata Član 38, stav 1, ili Član 40, stav 1, Konvencije, zainteresovana institucija sumnja da li se zakon koji se odnosi na povrede na radu ili profesionalne bolesti primenjuje, odmah o tome obaveštava instituciju mesta prebivališta ili instituciju mesta boravišta koja obezbeđuje naknadu u davanjima. Ova naknada se smatra za naknadu u slučaju bolesti, i nastavlja se isplaćivati kao takva ako dotični radnik ima pravo na takvu naknadu.
- 2 Kada se donese konačna odluka po ovom pitanju, zainteresovana institucija odmah obaveštava instituciju mesta prebivališta ili instituciju mesta boravišta koja osigurava naknadu u davanjima. Ako povreda na radu ili profesionalna bolest nije obuhvaćena, ova institucija nastavlja da osigurava naknadu u davanjima kao u slučaju bolesti, ako radnik na koga se odnosi ima pravo na takvu naknadu. S druge strane, ako se radi o nesreći na radu ili profesionalnoj bolesti, sve naknade koje je radnik primao kao u slučaju bolesti, smatraju se za naknade u vezi sa povredom na radu ili profesionalnom bolešću.

Primena Člana 43, stav 4, Konvencije

Član 61.

- 1 Kako bi omogućio određivanje stepena nesposobnosti za rad, u svrhu Člana 43, stav 4, Konvencije, radnik dostavlja nadležnoj instituciji zemlje potpisnice, čijem je zakonu bio podređen kada se desila povreda na radu ili profesionalna bolest, punu informaciju u vezi sa prethodnim povredama na radu ili profesionalnim bolestima koje je imao dok je bio podređen zakonu neke druge zemlje potpisnice, ukoliko je stepen nesposobnosti uzrokovao takve prethodne povrede na radu ili profesionalne bolesti.
- 2 Nadležna institucija može zatražiti od bilo koje druge institucije koja je bila prethodno nadležna bilo koju informaciju za koju smatra da je neophodna.

Primena Člana 44, stav 2, Konvencije

Član 62.

Za primenu odredbi Člana 44, stav 2, Konvencije, institucija bilo koje zemlje potpisnice nadležna za osiguravanje naknade može, ako je potrebno, zatražiti od institucije bilo koje druge zemlje potpisnice podatak o dužinom trajanja vremena u kome je ova druga institucija već osiguravala naknadu za istu povredu na radu ili profesionalnu bolest.

Primena Člana 45, stav 3, Konvencije

Član 63.

Da bi ostvario prava na osnovu odredbi Člana 45, stav 3, Konvencije, tražilac naknade dostavlja nadležnoj instituciji potvrdu o članovima svoje porodice koji imaju prebivalište na teritoriji zemlje potpisnice koja nije nadležna država. Ovu potvrdu izdaje institucija mesta prebivališta tih članova porodice koja je nadležna za slučaj bolesti ili bilo koja druga institucija postavljena od strane nadležnog organa vlasti one zemlje potpisnice na čijoj teritoriji ovi članovi porodice imaju prebivalište. Pored toga, odredbe Člana 25, stav 2. i 3, ovog Sporazuma, primenjuju se *mutatis mutandis*.

Primena Člana 46. Konvencije

Član 64.

- 1 U slučaju koji obuhvata Član 46, stav 1, Konvencije, izjava kojom se obaveštava o profesionalnoj bolesti šalje se instituciji, nadležnoj za slučaj profesionalne bolesti, zemlje potpisnice po čijem

zakonu je radnik bio poslednje angažovan na poslu za koji je moguće da je uzrokovao predmetnu bolest, ili instituciji mesta prebivališta, koja prosleđuje ovu izjavu napred navedenoj instituciji.

- 2 Ako institucija koja primi ovu izjavu smatra da je posao za koji je moguće da je uzrokovao predmetnu bolest lice poslednje obavljalo po zakonu neke druge zemlje potpisnice, ona prosleđuje tu izjavu ili prpratnu dokumentaciju odgovarajućoj instituciji te zemlje, i istovremeno obaveštava o tome dotično lice.
- 3 Ako institucija zemlje potpisnice, po čijem je zakonu radnik poslednje bio angažovan na poslu za koji je moguće da je uzrokovao predmetnu bolest, utvrdi da radnik ili njegovi naslednici ne zadovoljavaju uslove propisane time zakonom, uzimajući u obzir odredbe Člana 46, stav 2, 3. i 4, Konvencije, dotična institucija:
  - a odmah šalje izjavu i svu prateću dokumentaciju instituciji zemlje potpisnice po čijem je zakonu radnik bio prethodno angažovan na poslu za koji je moguće da je uzrokovao predmetnu bolest, uključujući rezultate i izveštaje lekarskih pregleda obavljenih od strane prethodne institucije, zajedno sa primerkom rešenja na koji se odnosi sledeća tačka;
  - b istovremeno informiše dotično lice o svojoj odluci, navodeći osnove po kojima je naknada odbijena, proceduru i vremenske rokove za žalbu, kao i datum kada je dokumentacija slučaja prosleđena instituciji na koju se odnosi prethodna tačka.
- 4 Ako je neophodno, slučaj se može uputiti unazad, prateći isti postupak, odgovarajućoj instituciji zemlje potpisnice po čijem je zakonu radnik bio prvo angažovan na poslu za koji je moguće da je uzrokovao predmetnu bolest.

Član 65.

- 1 Ako institucija jedne od zemalja potpisnica uloži žalbu protiv odluke kojom se odbija zahtev za naknadu, po čijem zakonu je radnik bio angažovan na poslu za koji je moguće da je uzrokovao predmetnu bolest, ta institucija obaveštava instituciju kojoj je prosleđena izjava, ako postoji, u skladu sa procedurom propisanom u Članu 64, stav 3, ovog Sporazuma, a zatim je obaveštava o konačnoj odluci koja je doneta.
- 2 Kada je pravo na naknadu zasnovano na zakonu koji primenjuje institucija kojoj je prosleđena izjava u skladu sa procedurom propisanom u Članu 64, stav 3, ovog Sporazuma, uzimajući u obzir odredbe Člana 46, stav 2, 3. i 4, Konvencije, ta institucija uplaćuje akontaciju dotičnom licu, čiji se iznos utvrđuje u konsultaciji sa institucijom protiv čije odluke je uložena žalba. Ako, usled žalbe, ova druga institucija ima obavezu da osigura naknadu, ona vrši povraćaj uplaćene akontacije prethodnoj instituciji, odbijajući ekvivalentan iznos od naknade koja se isplaćuje dotičnom licu.

Primena Člana 47. Konvencije

Član 66.

U slučaju na koji se odnosi Član 47. Konvencije, radnik dostavlja instituciji zemlje potpisnice od koje potražuje naknadu potpune podatke o svim naknadama koje je ovaj prethodno primao za predmetnu profesionalnu bolest, kao i o svim poslovima koje je obavljao od kada mu je dodeljena naknada. Ta institucija može zatražiti takve podatke od bilo koje druge prethodno nadležne institucije, ako smatra da je to neophodno.

Podnošenje i razmatranje zahteva za penziju

Član 67.

- 1 Ako penziju ili dodatak koji dopunjava penziju, a koji su dodeljeni po zakonu jedne zemlje potpisnice, potražuje radnik ili njegov naslednik koji ima prebivalište na teritoriji neke druge zemlje potpisnice, zahtev se podnosi bilo nadležnoj instituciji ili instituciji mesta prebivališta, koji se zatim prosleđuje nadležnoj instituciji. Zahtev mora biti u skladu sa sledećim pravilima:
  - a mora da bude popraćen potrebnom propratnom dokumentacijom i dostavljen u obliku koji propisuje zakon nadležne države;
  - b tačnost podataka koje dostavlja podnosilac zahteva potkrepljuju se službenim dokumentima priloženim uz formular zahteva, ili ih potvrđuju organi vlasti zemlje potpisnice na čijoj teritoriji ovaj ima prebivalište;
- 2 Nadležna institucija saopštava svoju odluku direktno podnosiocu zahteva preko organa za komunikaciju nadležne države; ona šalje jedan primerak odluke organu za komunikaciju zemlje potpisnice na čijoj teritoriji podnosilac zahteva ima prebivalište.

Upravna i medicinska kontrola

Član 68.

Ako primalac penzije ima boravište ili prebivalište na teritoriji zemlje potpisnice koja nije nadležna država, upravnu i medicinsku kontrolu, kao i lekarske preglede koji su neophodni za reviziju penzije, po zahtevu nadležne institucije obavlja institucija mesta boravišta ili prebivališta, u skladu sa pravilima propisanim zakonom koji primenjuje ova druga institucija. Međutim, nadležna institucija može naložiti da podnosioca zahteva pregleda lekar po njenom izboru i o njenom trošku.

Isplata penzija

Član 69.

Penzije koje isplaćuje institucija jedne zemlje potpisnice podnosiocu zateva koji ima prebivalište na teritoriji neke druge zemlje potpisnice isplaćuju se u skladu sa odredbama Člana 46. do 51. ovog Sporazuma.

Poglavlje 4 – Naknada u slučaju smrti

Primena Člana 49. i 50. Konvencije

Član 70.

Kada lice koje ima prebivalište na teritoriji jedne zemlje potpisnice potražuje naknadu u slučaju smrti po zakonu neke druge zemlje potpisnice, on podnosi svoj zahtev bilo nadležnoj instituciji, ili instituciji mesta prebivališta, zajedno sa svom propratnom dokumentacijom koja se traži po zakonu koji primenjuje nadležna institucija. Tačnost podataka koje dostavlja podnosilac zahteva potkrepljuju se službenim dokumentima priloženim uz formular zahteva, ili ih potvrđuju organi vlasti zemlje potpisnice na čijoj teritoriji ovaj ima prebivalište.

Član 71.

- 1 Da bi ostvarilo prava na osnovu odredbi Člana 49. Konvencije, zainteresovano lice dostavlja nadležnoj instituciji uverenje u kome se navode periodi osiguranja ili prebivališta koje je zaključilo lice za koga se isplaćuje naknada u slučaju smrti po zakonu one zemlje potpisnice kome je to lice bilo poslednje podređeno.

- 2 Uverenje na koje se odnosi prethodni stav izdaje, na zahtev dotičnog lica, institucija nadležna za slučaj bolesti ili starosne penzije, kao što to može da bude slučaj, one zemlje potpisnice čijem je zakonu lice za koga se isplaćuje naknada u slučaju smrti bilo poslednje podređeno. Ako dotično lice ne dostavi ovo uverenje, nadležna institucija se obraća za to uverenje ovoj drugoj instituciji.
- 3 Kada je neophodno uzeti u obzir periode osiguranja ili prebivališta prethodno zaključene po zakonu bilo koje druge zemlje potpisnice da bi se zadovoljili uslovi propisani zakonom nadležne države, odredbe prethodnih stavova ovog Člana se primenjuju *mutatis mutandis*.

Poglavlje 5. – Nezaposlenost

Primena Člana 51. Konvencije

Član 72.

- 1 Da bi ostvarilo prava na osnovu odredbi Člana 51, stav 1. ili 2, Konvencije, dotično lice dostavlja nadležnoj instituciji uverenje u kome se navode periodi osiguranja, zaposlenja ili druge profesionalne aktivnosti, zaključeni po zakonu zemlje potpisnice kojoj je to lice bilo poslednje podređeno, a dostavlja i sve dodatne podatke koji se traže po zakonu koji primenjuje ta institucija.
- 2 Uverenje na koje se odnosi prethodni stav izdaje, na zahtev dotičnog lica, bilo institucija nadležna za pitanja nezaposlenosti, zemlje potpisnice čijem je zakonu to lice bilo poslednje podređeno, ili neka druga institucija koju je odredio nadležni organ vlasti te zemlje. Ako dotično lice ne dostavi takvo uverenje, nadležna institucija se obraća za njega jednoj od ovih institucija, osim ako institucija nadležna za slučaj bolesti ne pošalje primerak uverenja predviđenog u Članu 16, stav 1, ovog sporazuma.
- 3 Kada je neophodno uzeti u obzir periode osiguranja, zaposlenja ili druge profesionalne aktivnosti prethodno zaključene po zakonu bilo koje druge zemlje potpisnice da bi se zadovoljili uslovi propisani zakonom nadležne države, odredbe prethodnih stavova ovog Člana se primenjuju *mutatis mutandis*.

Primena Člana 52. Konvencije

Član 73.

- 1 Da bi ostvario prava na osnovu odredbi Člana 52. Konvencije, dotično lice dostavlja instituciji njegovog novog mesta prebivališta uverenje da zadovoljava uslove propisane zakonom nadležne države za sticanje naknade s obzirom na zaključenje perioda osiguranja, zaposlenja, profesionalne aktivnosti ili prebivališta, a dostavlja i sve dodatne podatke koji se traže po zakonu koji primenjuje ta institucija.
- 2 Uverenje na koje se odnosi prethodni stav izdaje nadležna institucija, na zahtev dotičnog lica, pre nego što to lice promeni mesto prebivališta. Ta institucija šalje jedan primerak uverenja instituciji određenoj od strane nadležnog organa vlasti one zemlje potpisnice na čiju je teritoriju dotično lice prebacilo svoje prebivalište. Ako dotično lice ne dostavi ovo uverenje ili ako institucija novog mesta prebivališta ne dobije primerak navedenog uverenja, ta institucija se obraća nadležnoj instituciji za uverenje.

Primena Člana 53. Konvencije

Član 74.

- 1 U slučajevima koje obuhvata Član 53, stav 1, tačka a. ii i b. ii, Konvencije, institucija mesta prebivališta se smatra za nadležnu instituciju za primenu odredbi Člana 72. ovog Sporazuma.

- 2 U slučaju koji obuhvata Član 53, stav 1, tačka b. iii, Konvencije, odredbe Člana 73. ovog Sporazuma primenjuju se *mutatis mutandis*.
- 3 Za primenu odredbi Člana 53, stav 2, Konvencije, institucija mesta prebivališta se obraća nadležnoj instituciji za sve neophodne informacije u vezi sa pravima dotičnog lica koja su vezana za tu instituciju.

Primena Člana 54. Konvencije

Član 75.

Za primenu odredbi Člana 54. Konvencije, nadležna institucija, tamo gde je to primereno, navodi u uverenju pomenutom u Članu 73, stav 1, ovog Sporazuma dužinu vremena u kome je ova isplaćivala naknadu kada je pravo na takvu naknadu utvrđeno kasnije.

Primena Člana 55. Konvencije

Član 76.

U svrhu izračunavanja naknade koju isplaćuje institucija na koju se odnosi Član 55, stav 1, Konvencije, u slučajevima kada dotično lice nije bilo zaposleno najmanje četiri nedelje na teritoriji one zemlje potpisnice u kojoj se nalazi ta institucija, ono dostavlja izjavu o prirodi svog poslednjeg zaposlenja od najmanje četiri nedelje na teritoriji neke druge zemlje potpisnice, i navodi u kojoj grani privrede je bilo zaposleno. Ako radnik ne dostavi takvu izjavu, navedena institucija se za nju obraća bilo instituciji nadležnoj za pitanja nezaposlenosti te zemlje, ili bilo kojoj drugoj instituciji određenoj od strane nadležnog organa vlasti te zemlje.

Član 77.

Da bi ostvarilo prava na osnovu odredbi Člana 55, stav 2, Konvencije, dotično lice dostavlja potvrdu nadležnoj instituciji o članovima svoje porodice koji imaju prebivalište na teritoriji zemlje potpisnice koja nije nadležna država. Ovu potvrdu izdaje bilo institucija mesta prebivališta tih članova porodice, koja je nadležna za pitanja u slučaju bolesti, ili neka druga institucija koju određuje nadležni organ vlasti zemlje potpisnice na čijoj teritoriji navedeni članovi porodice imaju prebivalište. Pored toga, odredbe stava 2. i 3. Člana 25, ovog Sporazuma primenjuju se, *mutatis mutandis*.

Poglavlje 6. – Porodična naknada

Primena Člana 57. Konvencije

Član 78.

- 1 Da bi ostvarilo prava na osnovu odredbi Člana 57, Konvencije, dotično lice dostavlja nadležnoj instituciji uverenje u kome se navode periodi zaposlenja, druge profesionalne aktivnosti ili prebivališta zaključeni po zakonu zemlje potpisnice kojoj je to lice bilo poslednje podređeno, a dostavlja i sve dodatne podatke koji se traže po zakonu koji primenjuje ta institucija.
- 2 Uverenje na koje se odnosi prethodni stav izdaje, na zahtev dotičnog lica, bilo institucija nadležna za porodične naknade one zemlje potpisnice čijem je zakonu to lice bilo poslednje podređeno, ili neka druga institucija koju je imenovao nadležni organ vlasti te zemlje. Ako dotično lice ne dostavi takvo uverenje, nadležna institucija se obraća za njega jednoj od ovih institucija, osim ako institucija nadležna za slučaj bolesti ne pošalje primerak uverenja predviđenog Članom 16, stav 1, ovog Sporazuma.

- 3 Kada je neophodno uzeti u obzir periode zaposlenja, druge profesionalne aktivnosti ili prebivališta prethodno zaključene po zakonu bilo koje druge zemlje potpisnice da bi se zadovoljili uslovi propisani zakonom nadležne države, odredbe prethodnih stavova ovog Člana se primenjuju *mutatis mutandis*.

Primena Člana 59. i 60. Konvencije

Član 79.

- 1 Da bi ostvarilo prava na osnovu odredbi Člana 59. Konvencije, dotično lice se obraća nadležnoj instituciji, ili ako je neophodno preko svog poslodavca.
- 2 U slučaju kada se primenjuje Član 59, stav 3, Konvencije, nadležna institucija, da bi izvršilo sravnjenje predviđeno u stavu 4. ovog Člana, pribavlja podatke preko nadležnog organa vlasti kome je odgovorna o iznosima porodične naknade koja se isplaćuje po zakonu one zemlje potpisnice u kojoj deca imaju prebivalište ili su odgajana. Taj organ vlasti se na kraju svakog kvartala obraća nadležnoj instituciji dotične zemlje potpisnice za takve podatke. Ti podaci se zasnivaju na propisu koji se primenjuje petnaestog dana poslednjeg meseca poslednjeg kvartala koji se uzima u obzir, i čini valjanu osnovu za isplatu porodične naknade za naredni kvartal.
- 3 Da bi potkrepilo svoj zahtev, dotično lice dostavlja uverenje o statusu svoje porodice koju izdaje nadležna matična kancelarija na teritoriji one zemlje potpisnice u kojoj deca imaju prebivalište ili su odgajana, ako gore pomenuti organ uobičajeno izdaje takvu potvrdu, a ako to nije slučaj, potvrdu izdaje institucija koju određuje nadležni organ vlasti te zemlje potpisnice. Ovo uverenje se obnavlja jednom godišnje.
- 4 Dotično lice, tamo gde je to primereno i na zahtev nadležne institucije, takođe dostavlja podatke identifikujući lice kome će biti isplaćena porodična naknada na teritoriji zemlje potpisnice u kojoj deca imaju prebivalište ili su odgajana.
- 5 Dotično lice obaveštava nadležnu instituciju, preko svog poslodavca ako je neophodno, o svim činjeničnim promenama koje se odnose na njegovu decu i koje mogu uticati na njihovo pravo na porodičnu naknadu, a posebno o svakoj promeni prebivališta ili promeni broja dece za koje se isplaćuje porodična naknada.
- 6 Odredbe stava 1, 3. i 5. ovog Člana primenjuju se u slučaju na koji se odnosi Član 59, stav 5, Konvencije.

Član 80.

- 1 Ako je dotično lice bilo zaposleno ili je obavljalo neku drugu profesionalnu aktivnost ili je imalo prebivalište tokom bilo kog kalendarskog meseca ili kvartala na teritoriji dve zemlje potpisnice, porodična naknada koju može potraživati po zakonu svake od ovih zemalja odgovara broju dnevnih naknada koje se isplaćuju po pozitivnom propisu koji se na to odnosi. Ako bilo koji od ova dva propisa predviđa isplatu mesečnih ili kvartalnih naknada, dvadeset i šesti deo ukupne mesečne naknade ili sedamdeset i osmi deo ukupne kvartalne naknade isplaćuje se za svaki dan zaposlenja, druge profesionalne aktivnosti ili prebivališta zaključenog na teritoriji dotične zemlje potpisnice i za svaki dan za koji mu pripada naknada po propisima te zemlje.
- 2 Ako je institucija jedne zemlje potpisnice isplaćivala porodičnu naknadu za jedan mesec ili za deo meseca, a tu naknadu je trebala isplatiti institucija neke druge zemlje potpisnice, pogrešna isplata naknade se koriguje između dve institucije.

Primena Člana 61. Konvencije

Član 81.

- 1 Da bi ostvarili porodičnu penziju na teritoriji zemlje potpisnice na kojoj imaju prebivalište, članovi porodice na koje se odnosi Član 61, stav 1, Konvencije prijavljuju se kod institucije svog mesta prebivališta, dostavljajući prpratnu dokumentaciju koja se redovno traži za dodelu porodične penzije po zakonu koji primenjuje ta institucija, kao i uverenje u kome se navodi da dotično lice zadovoljava uslove za sticanje prava na naknadu. Ovo uverenje uključuje sledeće podatke:
  - a ako zakon nadležne države ne dopušta pravo na naknadu uslovljavajući ga bilo kakvim zaposlenjem ili nekom drugom profesionalnom aktivnošću, u uverenju se jednostavno navodi da dotično lice podleže zakonu te zemlje;
  - b ako zakon nadležne države dopušta pravo na naknadu uslovljavajući ga završetkom određenog perioda zaposlenja ili druge profesionalne aktivnosti, u uverenju se navodi da je ovaj uslov zadovoljen;
  - c ako zakon nadležne države predviđa da trajanje prava na naknadu odgovara trajanju perioda zaposlenja ili druge profesionalne aktivnosti, u uverenju se navodi vreme trajanja zaposlenja ili druge profesionalne aktivnosti zaključeno za vreme perioda koji se uzima u obzir.

Ovo uverenje izdaje nadležna institucija, na zahtev dotičnog lica, čim ovaj zadovolji propisane uslove. Ako članovi porodice ne dostave ovo uverenje, insitucija njihovog mesta prebivališta podnosi zahtev za njega nadležnoj instituciji.
- 2 U slučaju navedenom u tačkama a. i b. prethodnog stava, predmetno uverenje ostaje važeće dok institucija mesta prebivališta ne objavi njegovu poništenje. U slučaju navedenom u tački c, međutim, ovo uverenje ostaje važeće samo tri meseca od datuma izdavanja, i obnavlja se po službenoj dužnosti svaka tri meseca od strane nadležne institucije.
- 3 Ako je dotično lice sezonski radnik, uverenje na koje se odnosi stav 1. ovog Člana ostaje važeće za vreme celokupnog očekivanog trajanja sezonskog rada, osim ako nadležna institucija u međuvremenu ne obavesti instituciju mesta prebivališta o njegovom poništenju.
- 4 Ako zakon zemlje potpisnice na čijoj teritoriji članovi porodice imaju prebivalište predviđa mesečnu ili kvartalnu isplatu naknade, a zakon nadležne države predviđa da vreme trajanja prava na naknadu odgovara vremenu trajanja perioda zaposlenja ili druge profesionalne aktivnosti zaključenom u toj zemlji, naknada se osigurava za period koji odgovara srazmeri tog perioda u odnosu na ukupnu dužinu vremena propisanog zakonom zemlje prebivališta članova porodice.
- 5 Ako zakon zemlje potpisnice na čijoj teritoriji članovi porodice imaju prebivalište predviđa isplatu naknade na određeni broj dana koji odgovara broju dana zaposlenja ili druge profesionalne aktivnosti koji su zaključeni po zakonu nadležne države kojim se predviđa da pravo na naknadu bude za period jednog meseca ili jednog kvartala, naknada se isplaćuje mesečno ili kvartalno.
- 6 U slučaju predviđenom stavom 4. i 5. ovog Člana., ako su periodi zaposlenja ili profesionalne aktivnosti zaključeni po zakonu nadležne države izraženi u jedinicama koje su drugačije od onih koje se koriste za izračunavanje naknade po zakonu one zemlje potpisnice na čijoj teritoriji članovi porodice imaju prebivalište, oni se pretvaraju na način kako je to propisano Članom 15, stav 3, ovog Sporazuma.
- 7 Nadležna institucija odmah obaveštava instituciju mesta prebivališta članova porodice o datumu kada dotičnom licu prestaje pravo na naknadu ili o prebacivanju prebivališta sa teritorije jedne zemlje potpisnice na teritoriju druge. Institucija mesta prebivališta članova njegove porodice može

u bilo kom trenutku zatražiti od nadležne institucije sve neophodne podatke u vezi sa sticanjem prava na naknadu dotičnog lica.

- 8 Članovi porodice obaveštavaju instituciju njihovog mesta prebivališta o svakoj promeni njihovog statusa koji može da utiče na njihovo pravo na naknadu, a naročito svaku promenu prebivališta.

Član 82.

Ako članovi porodice prebace svoje prebivalište sa teritorije jedne zemlje potpisnice na teritoriju druge zemlje tokom trajanja kalendarskog meseca ili kvartala, porodična naknada koja im se isplaćuje po zakonu svake od ovih zemalja odgovara broju dnevnih naknada isplaćenih po zakonu koji se na to odnosi. Ako bilo koji od ovih zakona predviđa isplatu naknade, mesečnu ili kvartalnu, naknada se isplaćuje proporcionalno vremenu trajanja prebivališta na teritoriji navedene zemlje u toku dotičnog meseca ili kvartala.

Primena Člana 62. Konvencije

Član 83.

- 1 Kako bi ostvarili porodičnu penziju na teritoriji zemlje potpisnice u kojoj imaju prebivalište, članovi porodice na koje se odnosi Član 62. Konvencije dostavljaju instituciji njihovog mesta prebivališta uverenje u kome se navodi da je dotično lice primalo naknadu za vreme nezaposlenosti po zakonu neke druge zemlje potpisnice, i da bi imalo pravo na porodičnu penziju da je živelo sa članovima svoje porodice na teritoriji nadležne države. Ovo uverenje izdaje bilo institucija nadležna za slučaj nezaposlenosti u ovoj drugoj državi, ili bilo koja druga institucija koju određuje nadležni organ vlasti te države. Ako članovi porodice ne dostave takvu potvrdu, institucija njihovog mesta prebivališta se obraća za nju nadležnoj instituciji.
- 2 Odredbe Člana 81. i 82. ovog Sporazuma primenjuju se *mutatis mutandis*.

Naslov VI – Ostale odredbe

Član 84.

Institucija mesta prebivališta lica koje prima naknadu koja mu nije trebala biti isplaćena, ili institucija koju određuje nadležni organ vlasti zemlje potpisnice na čijoj teritoriji to lice ima prebivalište, saraduje sa institucijom druge zemlje potpisnice koja isplaćuje takve naknade, ako ova druga institucija zatraži povraćaj naknade od dotičnog lica.

Član 85.

- 1 Ako je, u toku određivanja ili revizije invalidske, starosne ili porodične (penzije) naknade prema odredbama iz Poglavlja 2. Naslova III Konvencije, institucija zemlje potpisnice isplaćivala primaocu naknade iznos veći od iznosa na koji je ovaj imao pravo, ta institucija može zatražiti od institucije bilo koje druge zemlje potpisnice nadležne za isplatu odgovarajuće naknade tom licu da mu se odbije preplaćeni iznos po svim osnovama koje mu se isplaćuju. Ova druga institucija vrši prenos iznosa zadržanog na ovaj način, instituciji poveriocu. Ako povraćaj preplaćenog iznosa ne može biti izvršen na ovaj način, primenjuju se odredbe sledećeg stava.
- 2 Ako je institucija zemlje potpisnice isplaćivala primaocu naknade iznos veći od iznosa na koji ovaj ima pravo, ta institucija može, pod uslovima i u meri koju dopušta pozitivni zakon, zatražiti od institucije bilo koje druge zemlje potpisnice koja je nadležna za isplatu naknade tom licu da mu se odbije preplaćeni iznos od svih uplata koje ova vrši prema tom licu. Ova druga institucija zadržava preplaćeni iznos u meri u kojoj je takvo odbijanje od naknade dopušteno po pozitivnom zakonu, kao da je preplatu izvršila ona sama, i vrši prenos iznosa zadržanog na ovaj način instituciji poveriocu.

- 3 Ako je institucija jedne zemlje potpisnice uplatila akontaciju naknade za period tokom koga je primalac naknade imao pravo na odgovarajuću naknadu po zakonu neke druge zemlje potpisnice, ta institucija može zatražiti od institucije te druge zemlje potpisnice da odbije iznos akontacije od uplate dospele tom licu za isti period. Ova druga institucija zadržava navedeni iznos i prenosi ga instituciji poveriocu.

Član 86.

Ako je lice primalo isplatu socijalne pomoći na teritoriji jedne zemlje potpisnice za vreme kog perioda je imao pravo da prima naknadu po zakonu neke druge zemlje potpisnice, organi vlasti koji dodeljuju socijalnu pomoć mogu, ako imaju pravo na nadoknadu tako isplaćene pomoći od naknade dospele dotičnom licu, zatražiti od institucije bilo koje druge zemlje potpisnice koja je nadležna za isplatu naknade tom licu, da zadrži iznos socijalne pomoći primane tokom tog perioda od naknade koja mu se isplaćuje. Ova druga institucija zadržava navedeni iznos i prenosi ga instituciji poveriocu.

Član 87.

- 1 Ako pravo na naknadu nije priznato od strane institucije koja je određena kao nadležna, povraćaj troškova naknade u davanjima, koju osigurava institucija mesta boravišta pod pretpostavkom iz Člana 20, stav 2, ili Člana 55, stav 2, vrši prvo pomenuta institucija.
- 2 Ako zainteresovano lice nema pravo na naknadu u davanjima, povraćaj troškova koje je napravila institucija mesta prebivališta ili boravišta za naknadu u davanjima predviđenu u Članu 60, stav 1, ovog Sporazuma, vrši institucija određena od strane nadležnog organa vlasti zainteresovane zemlje potpisnice.
- 3 Ako je institucija izvršila povraćaj naknade koja je pogrešno isplaćena, u skladu sa odredbama stava 1. ili 2. ovog Člana, ona ostaje poverilac primaoca naknade za iznos naknade koji je pogrešno isplaćen.

Član 88.

U slučaju spora između institucija ili nadležnih organa vlasti dve ili više zemalja potpisnica u vezi sa zakonom koji se primenjuje po Naslovu II Konvencije ili sa institucijom koja je nadležna za isplatu naknade, lice koje bi moglo da potražuje naknadu da nema takvog spora, privremeno dobija naknadu predviđenu zakonom koji primenjuje institucija mesta prebivališta ili, u slučaju kada dotično lice nema prebivalište na teritoriji jedne od dotičnih zemalja potpisnica, predviđenu zakonom one zemlje potpisnice kome je poslednje bilo podređeno. Nakon okončanja spora, troškove naknade koja je privremeno isplaćivana snosi institucija utvrđena kao nadležna za isplatu naknade.

Član 89.

Ako nadležna institucija jedne zemlje potpisnice, da bi primenila nacionalni zakon ili Konvenciju, u posebnim slučajevima, smatra neophodnim da sprovede proveru na teritoriji neke druge zemlje potpisnice, ona može odrediti službeno lice u tom cilju, koji podleže sporazumu nadležnih organa vlasti dve zainteresovane zemlje potpisnice. Nadležni organ vlasti zemlje potpisnice na čijoj teritoriji se vrši provera pruža svu neophodnu pomoć tom službenom licu i postavlja jedno lice koje mu pomaže prilikom uvida u evidencije i sve druge dokumente koji su bitni za taj slučaj.

Član 90.

Ako zakon jedne zemlje potpisnice smatra da su članovi porodice ili domaćinstva zainteresovanog lica samo ona lica koja žive sa njim, institucija koja primenjuje taj zakon može zatražiti dokaz da članove porodice koji ne ispunjavaju ovaj uslov pretežno izdržava dotično lice, posredstvom dokumenata koji pokazuju da on suštinski doprinosi njihovom izdržavanju.

Član 91.

Ako su sporazumi zaključeni po Članu 26, stav 1, Članu 32, stav 3. ili 6, Članu 41, Članu 42, stav 3, Članu 46, stav 5, Članu 56, stav 1, Članu 58, stav 1, Članu 67, stav 2, Članu 69, stav 3, ili Članu 70, stav 2. ili 3, Konvencije, ili po Članu 5. ovog Sporazuma, saopštavaju se Generalnom sekretaru Saveta Evrope u roku od tri meseca od dana njihovog stupanja na snagu.

Član 92.

- 1 Aneksi na koje se odnosi Član 4. ovog Sporazuma čine njegov sastavni deo.
- 2 O svakoj izmeni i dopuni aneksa ovog Sporazuma zainteresovana zemlja ili zemlje potpisnice obaveštavaju Generalnog sekretara Saveta Evrope.
- 3 U slučaju izmena i dopuna Aneksa 5. ovog Sporazuma, primenjuje se postupak propisan Članom 73, stav 2. i 3, Konvencije, *mutatis mutandis*.

Naslov VII – Prelazne i završne odredbe

Član 93.

Podnošenje zahteva za invalidsku, starosnu ili porodičnu penziju instituciji jedne zemlje potpisnice nakon stupanja na snagu Konvencije automatski iziskuje reviziju, u skladu sa odredbama Konvencije, naknade dodeljene za istu nepredviđenu situaciju od strane institucije ili institucija jedne ili više drugih zemalja potpisnica pre nego što ova stupi na snagu.

Član 94.

- 1 Ovaj Sporazum je otvoren za potpisivanje od strane zemalja članica Saveta Evrope, koje su potpisale Konvenciju i koje mogu postati njene potpisnice bilo putem:
  - a potpisa bez rezerve u pogledu ratifikacije ili prihvatanja; ili
  - b potpisa bez rezerve u pogledu ratifikacije ili prihvatanja, koje prati ratifikacija ili prihvatanje.
- 2 Svaka država koja potpiše ovaj Sporazum bez rezerve u pogledu ratifikacije ili prihvatanja ili koja ga ratifikuje ili prihvati mora, istovremeno, ratifikovati ili prihvatiti Konvenciju.
- 3 Isprave o ratifikaciji ili prihvatanju se deponuju kod Generalnog sekretara Saveta Evrope.

Član 95.

- 1 Ovaj Sporazum stupa na snagu istoga dana kada i Konvencija.
- 2 Što se tiče svih zemalja članica koje naknadno potpišu Sporazum bez rezerve u pogledu ratifikacije ili prihvatanja, ili koje ga ratifikuju ili prihvate, Sporazum stupa na snagu tri meseca nakon datuma njihovog potpisivanja ili nakon datuma deponovanja isprava o ratifikaciji ili prihvatanju.

Član 96.

- 1 Svaka država koja nije članica Saveta Evrope i koja pristupi Konvenciji po pozivu Komiteta Ministara Saveta Evrope u skladu sa Članom 77. time mora istovremeno pristupiti ovom Sporazumu.
- 2 Pristup se ostvaruje deponovanjem isprava o pristupu kod Generalnog sekretara Saveta Evrope, koji stupa na snagu tri meseca nakon datuma njihovog deponovanja.

Član 97.

- 1 Ovaj Sporazum se zaključuje isti vremenski rok kao i Konvencija.

- 2 Nijedna zemlja potpisnica ne može otkazati ovaj Sporazum bez da, istovremeno, ne otkáže Konvenciju pod uslovima predviđenim u Članu 78. iste.
- 3 Navedeni otkaz stupa na snagu šest meseci nakon datuma kada Generalni sekretar Saveta Evrope primi takvo obaveštenje.

Član 98.

Generalni sekretar Saveta Evrope mora, u roku od mesec dana, službeno obavestiti sve strane, zemlje potpisnice i Generalnog direktora Međunarodne organizacije rada o:

- a svakom potpisu bez rezerve u pogledu ratifikacije ili prihvatanja;
- b svakom potpisu sa rezervom u pogledu ratifikacije ili prihvatanja;
- c svakom deponovanju isprava ratifikacije, prihvatanja ili odobrenja;
- d svakom datumu stupanja na snagu ovog Sporazuma u skladu sa Članom 95. i 96;
- e svakoj najavi otkaza koju primi shodno odredbama Člana 97, i datumu kada otkaz stupa na snagu;
- f svakom obaveštenju ili najavi koju dobije shodno odredbama Člana 91. i Člana 92., stav 2, ovog Sporazuma.

U prisustvu dolepotpisanih svedoka, lica koja su za to pravovaljano ovlašćena, potpisuju ovaj Dodatni sporazum.

Potpisano u Parizu, ovog 14. dana decembra 1972. godine, na engleskom i francuskom., oba teksta su jednako autentična, u jednom primerku koji će biti pohranjen u arhivi Saveta Evrope. Generalni sekretar Saveta Evrope će proslediti overene kopije svakoj zemlji potpisnici i državama koje su ga prihvatile.

ANEKSI

(tekst nije ovde reprodukovan)